

Az amerikai tragédia után régi vagy új fejezet?

2016-ban, amikor megválasztották Donald Trumpot amerikai elnöknek, már akkor sokan úgy vélték, ez az Amerikai tragédia. Előtte a 15 republikánus elnökjelölt első vitáján Trump mindenkit lehangerezt – szinte csak ő beszélt, mind a 14 ellenfelét valamilyen visszataszító karaktergyilkos kifejezéssel illette. George Pataki, a magyar származású volt New York állami kormányzó szerint még sintérnek sem lenne jó. Pataki nem is szerepelt többet az amerikai politikában, ami nagyon becsülni való, mert több republikánus elfogadott Trumptól magas kinevezéseket, dacára a korábbi megsegyenítésnek.

Egy éve a republikánusok megakadályozták, hogy alkotmányos vádemelési eljárás induljon az elnök ellen. De amikor a választás elcsalását szajkózta két hónapon keresztül és 62 esetben a bíróság nem adott neki igazat, akkor már a szenátus többségi elnöke bejelentette, hogy a játszmának vége, Joe Biden nyerte az elnök-választást.

Az elnök és fia által hazugságokkal felhergelt kétezer fehér rasszista nacionalista hat órán keresztül ostromolta a Capitolium épületét, míg az elnök dolga végeztével elégedetten nézte a televízió, mi történik. Három órán keresztül nem adott engedélyt a Nemzeti Gárdának, hogy megvédje a bentmaradtakat. Nem Joe Biden győzelméhez, hanem Donald Trump veszteséhez ragad vér és erőszak.

Joe Biden közel negyvenéves politikai karriert tud maga mögött, aki a republikánusokkal is tisztességtudó, empatikus viszonyt alakított ki. Ő az átlag Joe, aki vonattal járt be éveken keresztül naponta a Capitoliumba Delaware-ből, ismeri az átlagember bajait és mindenkiel megtalálja a közös hangot. Joe Biden szakembereket nevezett meg minisztereknek – nem olyat mint elődje, aki környezetvédőnek olyat választott, aki nem hisz a globális felmelegedésben, nem olyat oktatási miniszternek, aki pankrációs birkózó társaság tulajdonosa és semmit nem értett az oktatáshoz. Külügymi-

niszter például a több nyelven beszélő, Európát-Amerikát ismerő, több oldalról magyar szálakkal rendelkező Anthony Blinken lett, akinek első feladata az lesz, hogy visszahozza a Foreign Service tekintélyét.

Sok dolga lesz Bidennek, hogy Amerikát visszaállítsa a régi kerékvágásba. De ott van az a sokmillió tömeg, amelyik Trumpi sokezer hazugságát még most is komolyan veszi. Amelyik elhitte, hogy ellopták a választást, annak ellenére, hogy Biden hét millióval több szavazatot kapott mint ellenfele. A képviselőházban a vádemelési eljárás (impeachment) megindult hivatalban elkövetett hazaárulás, vesztegetés és egyéb súlyos bűncselekmény miatt.

Bika Julianna (USA)

*

Ezzel a Trump-érát lezártnak tekinthetnénk? Ellenkezőleg! Hogy teljesen más oldalról is meg lehet világítani Trump négyéves elnökségét, leginkább Sándor Lénárd mutatja fel. Az NKE Amerika Tanulmányok Kutatóintézet tudományos munkatársa a Ludovika egyetemi kiadó platformján terjedelmes munkában fejtette ki véleményét „Egy elnökség az impeachment árnyékában” cím alatt. „Nem túlzó az állítás, miszerint Donald Trump rendhagyó elnökségét a kezdetektől egészen a végéig, sőt, úgy tűnik, hogy még azon túl is az impeachment árnyékolja be.” – kezdi tanulmányát. Mielőtt vitába kelnénk a tartalommal, le kell szögezni: Az impeachment politikai-jogi fegyver, bevetéséről csakis a washingtoni képviselőház kétharmados többsége dönthet. Pontosan ezért fontos a Trump hivatali ideje után kezdődő eljárás. Hogyan fogalmazza ezt meg a kutató? „Nem büntetőeljárás, hanem jogi köntöst öltő politikai döntés... Az impeachment politikai komponense abból fakad, hogy pártpolitikán felülemelkedő nemzeti egység kovácsolódik-e a felelősség megállapítását illetően, vagy éppen ellenkezőleg, az eljárás tovább szítja a viszályt.

Folytatás a 4. oldalon

Sueso-tál (belső felirat)

Vitakultúra

Az ógörög tragédiák hősei jambusokban csaptak össze, katarzísba hajszolva nézőközönségüket. A római Fórumon iskolázott szónokok mérték össze szellemük erejét hallgatóságukat meggyőzni igyekezve. A londoni Hyde-parkban ma is bárki nyilvánosan előléphet és beszédet tarthat, híveket szerezve véleményének, vagy lehurrogtatva önmagát.

Mi magyarok hogyan vitalkozunk? Tűjainkon egy jól sikerült, elegáns és eredményes vita élmény, mert ritka és természetellenes. A magyar annyira emotív fajta, hogy a vita hevében legtöbbször elfelejtí miről vitalkozik! Ha pedig elfelejtí a vita tárgyát, ne csodálkozzunk, hogy már csak annak alanyára koncentrárl, ezért sértő személyeskedésbe torkollik az érvelés. A magyar arra büszke, hogy az Isten sem tudja meggyőzni őt véleménye megváltoztatására. Nem lép vissza, nem hátrál meg semmi áron. Ha mégis meglemné, környezete nem bölcsességét, belátását dicsérné, hanem mélységesen lenézné „megfutamodását”. Lehet, hogy az akadémikus történészek e megállapítással nem értenek majd egyet, de meglátásom szerint mi mindig csak vesztes csaták és háborúk után hajlottunk bármiféle jó szóra, érvelésre, soha nem előtte.

Ez a hagyomány ma is elevenen él és a szolid társadalmi konszenzus fő akadályát képezi. Mi nem meggyőzni akarjuk ellenfeleinket, hanem leverni ellenségeinket. Kár, hogy az előbbi – békésebb és értelmesebb – módszerrel nem próbálkozunk, mert az utóbbi általában nem sikerül nekiünk. Így válunk végül saját magunk legnagyobb ellenségeivé.

Manapság nem csak a magyar feszül így egymásnak. A Hidegháború kétpólusú világában a társadalmak belső feszültségei sokkal visszafogottabbak voltak. Most, a viszonylagos világ béke idején, a legtöbb fejlett társadalom belsőleg polarizálódik. A felek viszonylagos erőegyensúlya csak ott tud társadalmi békét teremteni, ahol azok képesek kompromisszumos alapon kiegyezni egymással. Az eszmecsere hiánya a székértáborok között, előbb-utóbb politikai patthelyzetet teremt, mely végül a demokratikus ideálokat kompromitálja. Annyira összegabalyítjuk a csomót, hogy sokan már nem hisznek abban, hogy ki lehet oldani, csak erős kézzel elvágni azt.

Meg kell tanulnunk vitatkozni egymással! Annak ellenére, hogy farszót és időigényes, érdemes, hiszen kevesebb erőbedobással többet elérhetünk, ugyanakkor hosszú távon kevesebbet kockáztatunk. Nem könnyű, természetesen, mert kulturálisan túlterhelt ez a terület. A vita hangereje, dramaturgiája népi-nemzeti karakter és műveltség függvénye. A legnagyobb baj, hogy mi a vitára úgy tekintünk, hogy annak csakis nyertese és vesztese lehet, márpedig senki nem akar vesztes félként távozni a porondról, mindenki a nyertes pozícióját tudja csak elképzelni, elfogadni magának. Sajnálatos módon nem vesszük észre, hogy elhúzódo, megoldatlan vitáinknak, hosszú távon, mindannyian csak vesztesei leszünk. Ez érvényes az emberi együttélés különböző szintjeire és formáira egyaránt, a párkapcsolatoktól kezdve,

a családi belviszályokon keresztül – egészen a társadalmi-politikai megosztottságig.

Az embereknek, a társadalom különböző érdekcsoportjainak soha nem vitája, hanem vitái vannak egymással. Ezeknek a vitáknak története, bonyolult ok-okozati hálózati rendszere van – ez a konfliktus. Mint minden rendszer a konfliktus is sokkal több, mint a benne szereplő viták összessége. A konfliktus nem a vita kiváltó oka, hanem rendszeres kerete és termőtalaja. Csak a filozófusok és természettudósok vitáznak konfliktus nélkül – gyakran még ők sem képesek erre.

A vitázó felek elveket meg ideálokat emlegetnek hajthatatlanul, de mindig ellentétes érdekek húzódnak meg a vitás helyzetek mögött, illetve erőteljes szorongások, melyek nem mások – hacsak nem kóros főbiák – mint félelmek a saját érdekek sérülését illetően.

A legkevesebb, amit a vitázó felek elvárhatnának maguktól, hogy helyesen ismerjék fel saját és ellenfeleik érdekeit. Történelmi példák sokasága bizonyítja, hogy nem csak az emberek, de gyakran a társadalmak sem látják helyesen érdekeiket és a heves vitába, sőt a vita legszélsőségesebb formájába, a háborúba fektetett óriási erőforrásaik ellenére is veszítenek.

Az egyik legfatalistább szónoki formula a „nincsen más választásunk, mint...” általánosan csak drámaian hangzó frázis. A dolgok természete azt mutatja, hogy a legtöbbször még a reménytelennek tűnő helyzetekben is van más lehetőség, mi több számtalan más járható út és lehetőség kínálkozik, ha a vitázó meghagyja magának a szabadságot, hogy eljen velük. A rossz vitakultúra egyik fő ismérve, hogy a vitázó partnerek igyekeznek egymás szabadságát minél jobban korlátozni, miközben, kulturális megrögzöttségeiknek megfelelően, saját gondolati és döntési szabadságukat is végletesen leszűkítik. Tragédiába torkolló végkifejletek jellemzője, hogy mindig utólag derül ki az események tanúi számára egy-egy reménytelen helyzet kézenfekvő megoldása, mely mindvégig föl volt kínálva. Ez a megállapítás a valóperes ügyektől, az ellenzék és hatalom közötti állóháborúin keresztül az országok közötti összecsapásokig terjedően érvényes.

Mi következik a fentebb leírtakból? Arra kell törekedni, hogy vitáinknak ne győztesei, hanem nyertesei legyünk. A legjobb, ha a résztvevő felek mind a nyertesekhez tartoznak. A kompromisszum által a nyereség a felek számára külön-külön korlátozottabb ugyan, de az egyezség status quója stabilan fenntartható. A vita hevének lehűtése is kívánatos – nemzeti karakter ide vagy oda. Az elérhető és elérhetetlen célok időbeli felismerése, illetve azok árának helyes megállapítása is fontos. Tudomásul kell vennünk, hogy a dolgokat józanul, észérvek mentén lehet csak jól kezelni, nem a helytelenül predesztinálnak hitt magatartásformák és elvárások alapján. Ha tartós sikerre vágyunk, mindenekelőtt történelmi és társadalmi beidegződéseink béklyói ellen kell szabadságharcunkat eredményesen megvívunk.

KATÓ ZOLTÁN

A Brexit és következményei az Európai Unióban és Magyarországon

Tavaly január 31-én bekövetkezett az az esemény, amelyre sokan nem tettek volna nagy tétet: az Egyesült Királyság, az Európai Unió második legnépesebb és második legerősebb gazdasággal rendelkező országa, egyben Németország után második nettó befizetője távozott az unióból. Ezzel az EU elvesztette egyik tagját, amely – Franciaország mellett – az ENSZ Biztonsági Tanácsának is állandó tagja, és amely a legerősebb hadsereggel rendelkezett az unióban. Az EU történetében először fordult elő, hogy az egyik tagállama kilépett, s ezzel a tagországok száma csökkent. Az Egyesült Királyság így precedenst teremtett.

A Brexit előzménye David Cameron konzervatív párti brit miniszterelnök 2013. januári ígérete volt, miszerint, ha pártja megnyeri a következő, 2015-ös választást, népszavazásra bocsátja az EU-tagság kérdését. Cameronnak nem állt szándékában, hogy kiléptesse országát a közösségből, ezért lépése hazárdjáték volt. Biztosra vette, hogy a referendumon a maradáspártiak fölünyes győzelmet aratnak.

A 2016. június 23-i népszavazás azonban meglepetésre – ha csekély mértékben is (51,9%) – a kilétpártiak győzelmét hozta. Ezután több mint hároméves emlékeztetes huzavona következett, melybe Cameron után Theresa May miniszterelnök is belebukott, míg végül az elődeinél harcosabb Boris Johnson jelenlegi kormányfőnek sikerült végigvinnie a folyamatot.

A kilépést követő szűk egy évben sok izgalom, vita, szócata után, szinte az utolsó pillanatban (a végső határidő az év utolsó napja volt), december 24-én megszületett a megállapodás az EU és az Egyesült Királyság jövőbeni kapcsolatrendszerének feltételeiről is. Ez az első ilyen jellegű, és mindkét fél számára az eddigi legnagyobb értékű szabadkereskedelmi szerződés, amelyet az EU egy külső országgal kötött. Vám-, illeték- és kvótamentes árukereskedelmet tesz lehetővé, de

nem iktatja ki a vámkezelést, és nem terjed ki a brit gazdaság 80%-át kitevő szolgáltatások kereskedelmére, emellett megszünteti az emberek szabad mozgását biztosító uniós szabadságjog érvényesítését, amely helyett mindenki egyformán érvényes pontozásos elbírálási rendszerre épülő bevándorlási szabályozást léptet életbe.

Tudvalévőleg éppen ez, az unión belüli szabad mozgás, az Egyesült Királyságba irányuló többmillió, főleg kelet-európai bevándorlás volt az egyik fő oka annak, hogy a britek megelégték az EU-tagságot. A másik fő ok az volt, hogy az EU-t kedvező gazdasági lehetőségeket nyújtó közösségnek tekintették, de fokozatos politikai unióvá válását nem tudták elfogadni, egyre jobban sértette hagyományos különállásukat. Emellett úgy értékelték, hogy az unió rosszul kezelt olyan fontos kérdéseket, mint a gazdasági világválság, a bevándorlás vagy a nemzetközi versenyképesség.

A Brexittel mindkét fél veszít. Az EU a szabadkereskedelmi megállapodással legfeljebb mérsékelni tudja veszteségeit, míg a brit gazdaság vesztesége még a jövő kérdése. Ha London, ahogy tervezi, szabadkereskedelmi megállapodásokat köt a brit nemzetközösség tagjaival, Kínával, esetleg Indiával, a távol-keleti országokkal, csökkentheti, vagy akár kompenzálhatja is veszteségeit.

Magyarország és általában a kelet-közép-európai uniós tagországok számára azonban több szempontból is veszteség a Brexit. A britek 10,5 milliárd euróval járultak hozzá az EU költségvetéséhez (igaz, ebből 6,3 milliárdot visszakaptak támogatás formájában). Ez nagyjából megegyezik azzal, amit Lengyelország kap, és több mint kétszerese annak, ami Magyarországnak jut a közös alapokból. Vagyis az EU-nak ennyivel kisebb a költségvetése, ami az elmaradottabb tagállamoknak, mint amilyen Magyarország is, érzékelhető kárt okoz.

Folytatás a 2. oldalon

Határok nélkül

MAGYAR ADÁSOK AZ OSZTRÁK RÁDIÓBAN, TELEVÍZIÓBAN – Beszélgetés Hausmann-Farkas Erzsébettel –

Kérem, mondja el, hogyan, miként került az Osztrák Rádió-Televízióhoz?

Volt egy üres szerkesztői állás és megpályáztam, először német nyelven tudósítottam, majd kibővítették a magyar szerkesztőséget és felkérték, hogy építsem fel a magyar programokat és az internetes megjelenést 2000-ben. Pár évvel később elkezdődött heti rendszerességgel egy hírblokk szerkesztése és összeállítása magyar nyelven... Immár 20 éve koordinálom a magyar szerkesztőséget mint burgenlandi magyar, de 56-os gyökerekkel is rendelkező szerkesztő...

Kiből áll a magyar szerkesztőség?

Négy alkalmazottat szerkeszt: Palágyi Zsófia, Bogárné László, Bányi Kriszta, Hausmann-Farkas Elizabeth. Két szabadúszó szerkesztő: Molnár Barbara (Del-Burgenland) és Nagy Alexandra (Bécs).

Kellemen Dorottya modelálja a tv-műsort, de ő egy másik szerkesztőszéchez tartozik...

Mióta vannak magyar adások a rádióban, tv-ben?

Adt isten magyarok műsorunk 2020-ban volt 30 éves, a rádióadások még előtte jöttek létre 1984-ben egyes adatok szerint.

Mekkora érdeklődés tapasztalható bel- és külföldön?

Nagy az érdeklődés Ausztriában, de Magyarországon egyaránt és persze olyan országokban is, ahol magyar népcsoport él, külhoni magyarok, diaszpora stb... Ausztriában sok esetben az osztrák nyelvű hallgatók is követik az adásokat – sokan – többezren követik internetes oldalunkat és facebook oldalunkat, mi nem közöstünk ki, hanem integrálunk – ha a téma megköveteli, akkor osztrák nyelvű interjúpartnereket is megszólaltatunk és így sokszor kétnyelvű riportokat is hozunk, ami érdekes az osztrákok számára és meghallgatják az adásokat...

Jelenleg hogyan alakul a műsor a rádióban és a tv-ben?

Rádiós hírekben aktuális témákról tudósítunk, elsősorban Bécs és Burgenland és persze magyarság, de persze nem hiányozhatnak a napi történetek sem – főleg, ha a koronavírusról van szó. De tudósunk az egyes tartományokban élő magyarokról is, és határon átnyúló osztrák-magyar témákról. Magazinműsorunkban vasárnap, amely egyórás – inkább színes és könnyed

rendezvényekről vagy eseményekről számolunk be: főzőcske, barkácsolás, természetgyógyászat, egyesületi rendezvények, portrék stb., kulturális adásunkban hétfőn este olyan személyekkel beszélgetünk, akik a kultúra terén tevékenykednek, érdekes személyiségek, feltalálók. Nap hírmagazinunk utolsó részében hétfőn a kultúra a téma, kedden a gyermekműsor, szerdán a folklór és a népzene, csütörtökön a rendezvénynaptár, pénteken az ifjúsági műsor, szombaton a sláger és vasárnap pedig a kert, a csillagok, a horoszkóp, az életmód, a receptek... *Kielégítönek tartja-e az adást időket?*

Örülünk, ha tv-adásokat kibővítenek egy év adása és nem csak hat adásunk lenne egy héven – annyi az érdekes magyar vonatkozású téma, de kevés az adásidő – egyre több a magyar Ausztriában – a gazdasági okokból ideköltözött magyarokat is el kell látni magyar adásokkal – az anyanyelv ápolása érdekében, az integráció érdekében, nem magyar szigeteket kell felépíteni – hanem itt élő magyarokról magyar kultúrát.

Miben látja a műsorok további kiépítésének lehetőségeit?

Ha nincs műsoridő, akkor mit lehessen kiépíteni – de jó lenne egy hosszabb ifjúsági műsor, hisz a fiatalok a jövő, az itt élő magyar fiatalok, hogy legyen utánpótlás az ORF magyar szerkesztőegységében. Ezt egyes ausztrai-magyar egyesületeknek is tudnánk ajánlani.

Mik lennének a műsorszolgáltató felé a kívánságok?

A Magyar Szerkesztőség kapja meg azt a fontosságot, amelyet megérdemel.

Rádióadások a következő hullámhosszon:

Burgenland Nord: 89,6 MHz és 96,2 MHz

Burgenland Mitte: 93,5 MHz és 96,2 MHz

Burgenland Süd: 94,9 MHz és 93,5 MHz

Wien und Wien Umgebung: 94,7 MHz

Hírek naponta 18.45 – 19.00 óra között Magyar Magazin minden vasárnap 19.03 – 20.00 óra között

Színes Kulturákn minden hétfőn 20.30 – 20.50 óra között Adj Istén Magyarok minden második hónap második vasárnapján 13.05 órától ORF2 – következő műsor március 14-én, 13.05 órákor ORF2

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciókn 2002. júniusi beindítása óta – ide érve az Őrség naptárunk révén átutalt adományok – a Bécsi Napló 2020/3. számában közöltett 115.265,63 euró 2021. január 20-ig az alábbi támogatással növekedett:

Adorján István	50,00	Horváth Csaba, Dipl.-Ing.	20,00	Ott Éva Mária,	20,00
Agoston József	15,00	Horváth-Sarródi József, DI	20,00	Pálfi Dördye	30,00
Agostonné Gasztonyi Katalin	30,00	Hubbes-Tana Annemarie	20,00	Passl Mariana, Mag. Pharm.	50,00
Albert Ludwig, Dr.	30,00	Hunyady Péter, Dr.	30,00	Pathy Gert, Mag.	30,00
Andrewitch Edith	15,00	Háasz Katalin Anna	15,00	Pathy Ludwig, Dr.	50,00
Apotheke Buchkirchen		János Gáspár & Anna	20,00	Pongrácz Vilmos	50,00
Mag. Karac	50,00	János Gyula, DI	20,00	Prie Katalin	50,00
Aved Levante, Dr.	100,00	Jeney Edeltraud	50,00	Prikler Pál, Dipl.-Ing.	50,00
Balázs Péter	25,00	Juhász Árpád	20,00	& Jolanda, Mag.	50,00
Balog Pál	25,00	Justis Stephan, Dr.	50,00	Pusztay Csaba, Mag.	25,00
Balogh István, Dr.	18,00	Juszkó Stefan, Dr.	30,00	Rádák János	30,00
Barrus Attila	50,00	Káta Robert	20,00	Rádai Peter, Dr.	50,00
Bazsó Ferenc	25,00	Kántás István	50,00	Rádlly Ferenc-Előd, Dr.	40,00
Beck Andreas, Dr. med.	30,00	Kapczá Anna	30,00	Ramharter Günther	50,00
Bela György	30,00	Karácsonyi Miklós, Dipl.-Ing.	12,00	Rehák Stefan	15,00
Bencsik Nikolaus, Dr.	30,00	Kautny Endre, Mag. pharm.	10,00	Remetey Miklós	20,00
Béres György	20,00	Kecskés Illés	30,00	Rétek József	25,00
Berger Maria, Mag. Pharm.	20,00	Kemenes Ferenc	45,00	Rudan Peter, Dr.	50,00
Bodi Franz, DI	20,00	Kertész Imre, Dr.	20,00	Sabanas Philipp, Dr.	20,00
Czerny Eva	20,00	Kilyén Adalbert, Dr.	50,00	Sárkány Mária	20,00
Csonka Vince	50,00	Király László, Dr.	10,00	Schenk Gabriella	20,00
Csernay Árpád, Dr.	80,00	Koczó Endre	51,50	Schmögatsch Andrea	30,00
Csispó Mariann	10,00	Koller Manfred	30,00	Schuster Peter, Dr.	20,00
Csonknyi Wilhelmine	30,00	Körner Erich, MMag.	20,00	Dipl.-Ing. & Judit, Mag.	15,00
Csongvai Mária	30,00	Kozmoszky Mária	30,00	Simó Geza & Gizella	20,00
Csonka Dezső, Jámbor Judit	100,00	Kottan Susanne	30,00	Simonfay Mária	20,00
Csordás Ádám	50,00	Kovács László	20,00	Simonffy Gábor & Erika	15,00
Czingeraber Aladár	100,00	Köves Zsuzsanna, Mag.	100,00	Slipkovich Walter, Dkfm.	20,00
Demeter György	10,00	Kövi László	40,00	Szabó Barna, Dr.	20,00
Denes Mária	20,00	Krassay Pál, Dipl. Kfm.	10,00	Szabó Barna, Dipl.-Ing.	20,00
Dowas Katalin	15,00	Krátschmer Katalin	50,00	Szabó Margit	25,00
Duris Pál, Mag.	80,00	Kraxner Josef, Ing.	30,00	Szalai Judit, Dr.	50,00
Egyed Barna	30,00	Kriston Ferenc & Eveline	70,00	Szeleky Stephan	50,00
Endrédi Barnabás	50,00	Kulman Alexander	20,00	Székely Péter	20,00
Endrédi Gizella, DDr.	25,00	Kulmann Ernst & Susanne	30,00	Szöke-Bénes Robert	50,00
Fábián László	30,00	Kurdi Miklós, Dr.	50,00	Szölösi Déla	20,00
Fay Susanne	30,00	Laky Tibor	50,00	Tápai Ferenc	30,00
Fodor Mária, Ilona Stüberl	50,00	Lantos Ferenc, Dipl. VW	40,00	Tekei Béla, Dr.	50,00
Fonyó Pál	10,00	Lanzmaier-Ugrt Katalin-Maria	50,00	Terkeli József	15,00
Forgó László	100,00	Lauringer Peter, Dr.	20,00	Tichy György	30,00
Frank Friedrich	15,00	Lauringer Stephan, Mag.	20,00	Tornyay Erzsébet	15,00
Gáll Mária	20,00	Lauringer Wilhelm	25,00	Tsohobey Tamás József	20,00
Gálos Tibor, Dr.	10,00	Lelley Tamas, Dr.	30,00	Udvári Katalin, Mag. Pharm.	30,00
Geese Mária & Linke Mária	20,00	Lisch Kristóf, Dr.	50,00	Ugrt Michael	50,00
Gergely András	10,00	Lisz József	25,00	Unger Géza, Mag.	30,00
Gercsenyi Enikő	20,00	Lószák József	50,00	Vadász Gabriella	20,00
Guthy Emma & László	20,00	Loss Eszter, Mag.	20,00	Vadon Mária	50,00
Guzi Rózsa	10,00	Machnik Erzsébet	20,00	Vargha Tamás	20,00
Gyöngyösi István	20,00	Marton Georgetta-Maria, Dr.	50,00	Vass Gyula, DI	20,00
György Erzsébet	100,00	Mészáros Judit, Dkfm.	10,00	Vencser László, Dr.	30,00
Györi Vilmos	30,00	Miklós Helmut	20,00	Vereb Ilona	30,00
Haas Erzsébet	30,00	Miklós Piroksa	35,00	Vince Gábor	10,00
Haddad Waseem & Réka, Mag.	50,00	Mileitics György & Ingrid	50,00	Viskóné Varga Judit Katalin	20,00
Hajdu Ildikó	15,00	Molnár Rozália	30,00	Wagner Ilona	20,00
Hargitay Matild	20,00	Münch Judit, Mag. Dr.	30,00	Walter Krause Ilona, Dr.	25,00
Havasi Orsolya	50,00	Nagy Árpád	20,00	Wavvin Agnes	10,00
Heger Floris, Dr.	30,00	Nagy Judith-Liliana	10,00	Wolfsch Kázmér	30,00
Hegyí-Balogh Judit, Dr.	50,00	Nagy Lajos	20,00	Wurmbrand-Hartmann	20,00
Hodor Mária-Magdolna, Dr.	25,00	Nagy Rozália	10,00	Gerlinde, Dr.	10,00
Höfler Katalin Teresia	50,00	Nagy Bojarszky Katalin	20,00	Zachar Tünde & Hajzer Attila	20,00
Hollo István, Tereza	50,00	Nemeth Nándor	20,00	Zaják András & Herlinde	20,00
Horváth Béla	20,00	Neumann Etelka	20,00	Zimányi János	20,00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 121.332,13 euró.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett a Bécsi Magyar Iskolának is otthonul szolgál.

Mag. Hollós József elnök Dr. Seidler Andrea főtűtőkar Tánczos Zoltán pénztáros

Napló postája

OLVASÓI LEVÉL

Válasz Boldis Endre levelére

Döbbenettel olvastuk többedmagammal, hogy mennyi tárgyi tévedést lehet belesűríteni ráadásul egy vezércikkbe.

Tiszteelt uram! Köszönöm, hogy döbbenetével és olvasói levelével megtisztelt. Hosszú levelének fő felvetéseire röviden válaszolok.

Magyarország és Lengyelország még nem vétőzta meg az EU 7 éves költségvetését, csupán jelezte, hogy meg fogja vétőzni, ha nem hagyják ki a jogállamisági kritériumot.

Igaz van, a cikk megírásakor Magyarország és Lengyelország kormányai blokkolták az EU 7 éves költségvetését és a jövő Generáció Covid-19 Újjáépítési Alapot, és bejelentették elkerülhetetlen vétőjük, amennyiben az ezekhez a meghatározó jelentőségű pénzügyi alapokhoz kapcsolt jogállamisági kritériumrendszer továbbra is fennmarad. A cikk megjelenése után történt, hogy annak ellenére, hogy a kritériumrendszer sértellenül megmaradt, a bejelentett vétő mégis elmaradt és a két ország hajlandó volt az együttműködésre. Bejelentették viszont, hogy ezt a kritériumrendszert az Európai Bíróság előtt megtagadnák és csak annak végleges döntése után alkalmaznák, amennyiben a bíróság az EU-s joggal összeegyeztethetőnek találta azt.

Magyarországnak nem csupán 100 évre visszatekintő jogállamisági és demokráciára vonatkozó szabályzata van, hiszen már 1222-ből ott van az Aranybulla (II. András), ami olyan, mint egy alkotmány. Sokak szerint elegendő lenne mindazt betartani és betartatni, és akkor már az ún. rendszerváltáskor sem merült volna fel új alkotmány létrehozásának az igénye.

Nem értek egyet! Történetileg fontos ugyan az Aranybulla, de Magyarországnak a jogállamiságot és demokráciát garantáló, korszerű Alkotmányra van szüksége. Kérem, ne keverjük össze a fogalmakat!

Nem igaz, hogy Magyarország lakosságának 70%-a az EU-ra bízna a jogállamisági kritériumainak megállapítását (milyen lakossági felmérés alapján?), hiszen ebben a kérdéskörben már volt egy átfogó nemzeti konzultáció, melyre a lakosság nagy része elsöprő, több, mint 90%-os többséggel visszautasította a migránsok szétosztását. Látszólag nem ugyanaz a téma, pedig igen, itt van a kutya elásva.

Tisztelettel: KATÓ ZOLTÁN

A Brexit és következményei...

Folytatás az 1. oldalról

Az Egyesült Királyságban felmérések szerint 1,2 millió kelet-európai munkavállaló dolgozik, 2017-ben 98 ezer magyar állampolgár élt az országban. Akik közülük már megszerezték a letelepedési és munkavállalási vízumot, vagy az idei június 30-i határidőig kérvényezik a letelepedési engedélyt, változatlan feltételekkel továbbra is maradhatnak. Ellenben a jövőben munkát vállalni szándékozó magyaroknak sokkal nehezebb lesz a pontozásos rendszerrel céljukat elérni. Ugyanez vonatkozik a magyar diákokra, akiknek körében eddig nagyon népszerűek voltak, sorrendben a német és osztrák egyetemek után az angliai egyetemek. A Brexit jelenetesen megrágtja a képzési költségeket: míg az uniós tandíj 9250 font (3,6 millió forint) volt, ezentúl évente 10 ezer – 38 ezer font (4–15 millió forint) lesz. Nem kapnak kedvezményes diákhitelt, és a félévnyi hosszabb időre érkezőknek diákvízumot is kell igényelniük.

A brit kormány vízumrendszert vezetett be a január 1. után érkező uniós, köztük magyar állampolgárok számára, kivéve a legfeljebb hat hónapos vízummentes beutazást (pl. turizmus). Viszont október 1-jétől kivezetik a személyi igazolványokat, a mint beutazáshoz használható okmányokat, az uniós állampolgárok kizárólag útlevéllel igazolhatják magukat.

Ami a kétérdályú kereskedelmi illeti, a veszteségek Magyarország számára várhatólag viszonylag csekélyek lesznek, 0,2–0,3%-ra teszik az ebből adódó GDP-csökkenést. Az Egyesült Királyság Magyarország 10. legnagyobb exportpartnere volt 2019-ben, ami összesen megközelítőleg 3,6 milliárd euró értékű kivittelt jelentett. Az együttműködés folytatódni fog, különösen az energia- és az autópár, a dekarbonizáció, a mesterséges intelligencia és a környezetbarát mobilitás területén.

Súlyosabb a politikai következmény: Magyarország elvesztette egyik fontos uniós szövetségeseit. Orbán Viktor miniszterelnök nem véletlenül agítalt a referendum előtt fizetett nagy-britanniai hirdetésekben a maradás mellett. Igaz, hogy a referendum döntését később tiszteletben tartotta, nem bírálta, és nem próbált meg ártani a briteknek különböző módokon, mint több más tagország vezetője. A közelmúltban a Welt am

A Bécsi Napló az európai szellemiségű magyarságért

Sokan lelki válsággal élnek meg nem is annyira a hagyományos értékek, de a hozzájuk kapcsolódó, kiművelésüket szolgáló eszközök „leváltását”, újaknak való kicserélődését, olyannyira, hogy merőben összekeverik az értékek jelentő celt az eléréséhez használt eszközökkel, mintha az utóbbiak megváltozása egyben a korábbi, hagyományos értékrend devalválciójával járna együtt. Nem kizárólag elméletileg, de főként a mindennapi gyakorlatban ezek a megtapasztalások, mintha az etalonnak bevált és használt mérések a pénz mindenkori árfolyamához lennének hasonlíthatók. Ámde az eszközök kiválasztásának nem kell együtt járnia az értékek viszonylagosításának. Gereben Ferenc olvasáskutató szociológus idevágó tanulmányaiban összeveti az olvasáskultúrát a napjainkra uralkodóvá vált digitális eszközök szinte minden mást kiszorító szerepével. Kétségtelen az új, másfajta eszközök kiválasztása és alkalmazása révén megváltozik az értékek sorrendje is, sőt, egész életvitelünk, ez azonban nem járhat a tartalmak elcsélyesedésével, sőt, elcsikkadásával, aminek tudhateli elhelyezkedése nem egy vonatkozásban felveti az elértékeltelenséget, devalválció kérdését.

Nos, éppen ezen alapvető kérdések felvetése, megvitatása sokkal hatékonyabban lehetséges a modern technika eszközeivel. Digitálissá változott napjainkban nyilvánvalóan a technika, elektronika uralja a mezőnyt. Kétségtelen, ez a hagyományos eszközök és tudattartalmak messzenemő módosulásával jár, miközben arra is kell gondolnunk, hogy ugyanazon szellemi-kulturális javakhoz manapság a modern technika eszközeivel gyorsabban hozzájutunk, nem hallgatva el, hogy az a minőség mellett mennyiségileg megtevőztől túlbírjanzással jár. Éppen ezért nem árt utalni a mérték betartására, az önmérsékletre. Tételesem mégis el kell fogadnunk, hogy ugyanazon ismeretanyag különböző utakon és módszerekkel közvetíthető.

Milyen szerepet tölthetnek be a tömegközvetítási eszközök? Kiemelt példaként kérdezzünk rá arra, mi-ben mutatkozik meg ez a Bécsi Napló vonatkozásában? Feltétlen európai magyarságoké művelünk és tudatosítunk, olyan szinten és igénnyel, ami eleve fel-nőtt, kritikusan gondolkodó személyeknek tételezi fel az olvasókat. A Bécsi Napló így nem gyermekjűknek, netán egyesületi közlöny, szórakoztató vagy éppen szellemi önálló szajtműsora annyira igénybe veszi a szellemi erőket, hogy látszólag feleslegessé válnak az európaiságunkat kitévő szellemi értékek. A mindennapi életvitel – nem kizárólag technikailag – nagyon anyagi síkra helyeződött át, olyannyira, hogy a béke

kevésbé magasabb értékek megteremtését lehetővé tevő cél, sokkal inkább mint eszköz uralja a lelkiületet. A béke biztosításának előfeltétele, legfőbb eszköze az anyagi jólét fenntartása. A jelen öncélúságában a jólét hajszolása lett a cél.

Miben rejlik tehát – különösképpen európai vonatkozásban a Bécsi Napló feladata? Négy évtized vajdudatöréveiseit.

Tájékoztart a Nyugaton élő magyar közösségek életéről, hangot adva tevékenységüknek, megosztva gondjaitak.

Hangsúlyfektet a magyar örökséget jelentő szellemi-kulturális értékek bemutatására elsősorban Nyugaton.

Feladatának tekint a közvetítést nyelvek és kultúrák között. Ausztriai sajtóorgánunként ismételten foglalkozik a magyarokat és osztrákokat érintő, egybeekötő szellemi-kulturális kapcsolatokkal.

Az egyetemes magyarság eszméiségén áll. Egész alapállásban az európai integráció elkötelezettje. Nagy hangsúlyt fektet a politikai-jogi állapotok alakulása mellett a szellemi-kulturális áramlatok kivételére.

A kiadó és a szerkesztőség becsületből, kötelességből látja elfeladatát, végzi munkáját.

Átekintve a fentebbi pontokat nyilvánvaló, hogy a Bécsi Napló kiadása nem jelenthet öncélúságot. Lényegében az egyetemes magyarság szolgálatát vállalja európai színtelében.

Mindez összevetve a Bécsi Naplóban hitelességre törekszünk. A lap gyakorlati megjelenülése nem keveredhetik ellentmondásokba meggyőződésünkkel. Ugyelünk olyan hangnembem, stílusban és külső formában igyekszünk közérthetően megfogalmazni, alakítani az olvasók felé az általunk képviselt elveket, tartalmakat. A változó időben is az állandóság és folyamatoság követelménye szabja meg törekvéseinket. Nem követjük az egymást váltó divatáramlatokat, nem engedünk a sikerletenség, celtátlanság kísértésének. Minden megzúszással fenyegető gond közelebb tudjuk és valljuk, hogy ebben a sziszifuszinak minősíthető vállalkozásban felhatók életünk meghatározó elemei. Végül is a változót feladatokat vállalva a Bécsi Napló hivatást tölt be.

Elntakarásunk, azaz magyarságunk megőrzése elemeltársítási igény és követelmény.

Az újság, mint olyan, információs és kommunikációs eszköz.

Alapállását tekintve szellemi fórum, amely ideológiai és pártpolitikai kötelezettségtől függetlenül valja a pluralisztikus demokrácia elvét.

DEÁK ERNŐ

A magyarság megtartó ereje IV., 2020. október 2–3-ára Farádára meghirdetett konferenciára tervezett előadás befejező része.

KELET-KÖZÉP-EURÓPA FEJLŐDÉSE

A GLOBSEC 2020 évi jelentése

Betekintés a 2020-as Tátra Csúcstalálkozó jelentésébe. A Kelet-közép-európai régió (KKE) gazdasági fejlődésének ez évi összefoglalója, az új Kelet-közép-európai stratégiai transzformációs index (STI).

2020-ban a COVID-19 világjárvány a világ gazdaságára számára soha nem látott erősségű sokkot okozott régió az év elején. Ez leallította a globális gazdaságot – az európai gazdaság csupán a második negyedévben csatlakozott a világhoz. A lakosság érkezése lelassította a Kelet-közép-európai (KKE) gazdaságok mutatóit is. A COVID-19 által előidézett zavarok felnyitották a meglévő makrogazdasági modell hiányosságait, hangsúlyozták sérülékenységét és strukturális hibáit, továbbá annak szükségességét, hogy a nagyrészt gyártásalapú, alacsony értékű termelési narratívát el kell hagyni. Helyette fel kell állítani egy kimerítő makrosztintű pénzügyi keret által irányított alternatívát, ahol a legfontosabb gazdasági szereplők – cégek és munkavállalók – felvirágozhatnak.

Amint a világjárvány a középpontba került, a globális gazdaság területén egyidejűleg hatnak a perifériás gazdasági erők, amelyek a pandémia kezdete előtt rejtettek voltak kipőnböző csatornáknak. Beleértve a 4. ipari forradalmat, a lankadatlan technológiai fejlődést, az éghajlatváltozást, az emberi tőke kiáramlását és a növekvő demográfiai kihívásokat. A Kelet-közép-európai gazdaság stratégiai változása pozitív átalakulás, amely nagyrésztben támaszkodik az innovációra, miközben intenzíven szemelött tartja a régió múltját és jelenét, eddigi növekedési mozgatórugóit, valamint regionális makrogazdasági, pénzügyi és strukturális felépítését. A Kelet-közép-európai növekedési lendület újraelresztésének inkrementális, a pandémi

NEMZETKÖZI SAJTÓSZEMLE

Összeállította: FETES KATA

Kronen Zeitung

Virussal fertőzött laptopokat kaptak az angliai diákok

Az Egyesült Királyság diákjai a covid terjedése miatt otthon tanulnak, ezért nagy mennyiségű notebook került köztük szétosztásra. A készülékek azonban malware programokkal szennyezett eszközöket tartalmaztak. A fertőzött számítógépek az első indításkor azonnal kapcsolatba léptek egy oroszországi szerverrel. Egyelőre nem világos, hogy a Kínából származó 23 ezer laptop közül hány volt kártéves szoftverrel fertőzött.

A segitsiünk technológiájával (Get Help With Technology) elnevezésű kezdeményezés részeként vásárolt a laptopokat az Egyesült Királyság Oktatási Minisztériuma egy kínai gyártótól Shenzhenben.

Az ismeretlen GEO márkánév 23 000 darabos szállítmány, amelyet az elmúlt hetekben osztottak ki az iskoláknak, a Gamarue computervirussal fertőzött. Ez a 2010-ben felfedezett vírus lehetővé teszi távoli számítógépek hozzáféréseit a rendszerhez.

A GeoBook 1E eszközök 2019 végén építették, és rögtön Windows 10-t telepítették rájuk. Úgy gondolják, hogy a vírusprogram a Windows telepítésével együtt a gyárban került a gépekre. A malware-re az iskola munkatársai figyeltek fel, akik átvizsgálták a laptopokat, mielőtt továbbadták volna őket a diákoknak. A Sophos vírusadásának egy négy évvel ezelőti blog jegyzete szerint, a Gamarue-vírus kezelőinek hozzáférést biztosít távoli fertőzött rendszerekhez, és USB adathordozókon terjed előszeretettel.

NATIONAL GEOGRAPHIC

Elefántok vándorlását követik a világűrből

Az Oxfordi Egyetem és a hollandiai Twentei Egyetem együttműködésében megvalósított projektben a Worldview 3 műhold nagyfelbontású kameráival figyelték az afrikai elefántok vándorlását az erdőken és a szavannákon.

A műhold kameráit egy mesterséges intelligenciával összekapcsolva, az állatok megzavarása nélkül pontos adatokat nyertek az egyes csordák létszámáról, sőt az állatok nagyságáról is. A területet felosztva a műhold képes néhány percenként több mint ötezer négyzetkilométernyi térség képanyagát összegejteni. Ha szükséges, a folyamatot meg lehet ismétlni másnap, amikor a műhold a Földet megkerülve ugyanazon térség fölé ér. A módszer lehetővé teszi az országról országra vándorló állatok listázását, mivel a műholdak munkáját nem befolyásolják a helyi konfliktusok.

Az afrikai elefántok populációja – az orrvadászat és az élőhelyük rohamos elvesztése miatt – a múlt században jelentősen csökkent. A vadon élő, körülbelül 40 ezer elefánt a veszélyeztetett állatok listáján van. Pontosan kell tudni hány állat él Afrikában. A faj megmentése érdekében létfontosságú a pontos megfigyelés. A műholdas képfelbontás minősége folyamatosan növekszik, így lassan lehetővé válik a kisebb állatfajok megfigyelése is.

Farsangoló

Beküldte: Szirmai Szabó László és Pusztay Csaba

Rákosi Mátyás: Aki nincs velünk, az ellenünk van.
Kádár János: Aki nincs ellenünk, az velünk van.
Grósz Károly: Aki ellenünk van, az is velünk van.
Gyurcsány Ferenc: Aki még mindig velünk van, az nincs magánál.
Orbán Viktor: Aki nincs velünk, az nincs is.

Nyuszika és a róka találkoznak az erdőben.
Nyuszika közön: - Szia vörös!
- Te engem ne vörösözz le!
- Miért, jobb lenne, ha lerókáználak?

- Mondja Kovács bácsi, maga mit szokott tenni, ha este nem tud elaludni?
- En? Elszámolok háromig, és már alszom is.
- Tényleg? Csak háromig?
- Háromig, de van úgy, hogy fél négyig is.

A téhen bonyolult állat.
- De én megfejtém.

- Miért nem gyűjt a darázs vasat?
- Mert azt a MEH teszi.
- Van a tőmegsír felett?
- Csapatsszellem!

Mi van az idegbeteg ló lábán?
- Pszichopata.

The New York Times

240 millió dollár van, de még sincs

Stefan Thomas, a kaliforniai San Franciscóban dolgozó német származású programozó elfelejtett egy jelszót. Feledékenysége úgy tűnik végzetes következménnyel jár. A jelszó ugyanis azt a digitális pénztárcát nyitná, melyben a programozó a 7002 db bitcoinját tárolja.

Kilenc évvel ezelőtt kapta őket, mert egy videóban elmagyarázta, miként működik a kriptovaluta. A bitcoin értéke akkor még kettő és hat dollár között volt. Az utóbbi 1-2 évben a bitcoin értéke nagyon megemelkedett. Jelenleg egy bitcoin több mint 34 ezer dollár ér. Mivel a digitális pénztárcába zárt kriptovaluta értéke naponta emelkedik, jelenleg már a 240 millió dollárt is meghaladja.

A digitális pénztárca programja szerint, a kinyitáshoz tíz próbálkozást engedélyez, ezek sikertelensége esetén kódolja az adatokat és a tartalom mindörökre hozzáférhetelenné válik.

Stefan Thomas már nyolcszor sikertelenül próbálkozott. A cikk megjelenése után többen felajánlották segítségüket a digitális pénztárca feltöréséhez.

NCC

Tenger alatti autós kőrforgalom

A mintegy 50 ezer lakosú Feröer szigetcsoport Dánia autonóm tartománya. Ezek egyike a Streymoy-szigeten fekvő Torshavn és az Esturoy-sziget két oldala között rövidíti le az autótutat az a színes fényekkel megvilágított kőrforgalom, mely a 11 kilométeres tenger alatti alagút látványosságá lett.

Az alagút 1 órától negyedőrára csökkenti az utazás idejét a főváros, Torshavn és a túlparti öböl két pontja, Runavik és Strendur között. A szigetcsoport második legnagyobb városa, a Bordoys-szigeten fekvő Klaksvíkba pedig fél óra alatt lehet eljutni. Az alagút legmélyebb pontja 187 méterre van a tengerszint alatt. Az emelkedő azonban sehol sem haladja meg az 5 százalékot.

Ahol az amerikai Estroy-sziget közelébe ér, kettéágazik. Ezen a ponton alakították ki Eydun Eliassen építész és Trondur Patursson művész tervei alapján a látványosságnak számító kőrforgalmat.

■ **South China Morning Post**

Robotlakások sétált új helyére egy épület

Sanghajban 18 nap alatt „sétált” át új helyére az 1935-ben épített Lagena Általános Iskola épülete, hogy helyet adjon egy kereskedelmi központ építésének. A műemlék iskolaépület Sanghaj néhai francia koncessziós negyedének megmaradt darabja.

A mintegy húezer tonnás épületet csaknem kétszáz, kerekkel ellátott „robotlábbal” támasztották alá, melyek mozgatóskor egymást váltogatva húzódtak fel és le, sétáló mozgást imitálva.

Az iskolaépület teljes felújítása után helyet ad majd egy kulturális és innovációs központnak.

Az amerikai tragédia után...

Folytatás az 1. oldalról

Ahogy Alexander Hamilton *A föderalis-ta 65.* írásában fogalmazott, a pártok erő-demonstrációjává válik, és több kárt tesz, mint amennyi hasznot hoz.” Sándor Lénárd szerint „félő, hogy a Képviselőház által Donald Trump ellen megfogalmazott vádpontot ez utóbbi hatást fogja kiváltani”. Egy dolgot biztosnak tart: „A következő hetek, hónapok során továbbra is Donald Trump volt elnök játszhatja majd a főszerepet az amerikai közéletben.”

Hasonlóan, de más súlyponttal látja a dolgot Sengel Ferenc, az Erdély.ma nevű, a magyar kormány által támogatott weboldal főszerkesztője. „Almaikban Amerika vissza-teget” címmel nyílegyenesen kijelenti: „Szabad szemmel is látható: az évszázados amerikai álom szertefoszlott. Vége a demokrata romantikának, jön a poszt posztmodern új birodalom... Hogy azon USA-atyákkal, és mondásaikkal, cselekedeteikkel mi lesz, akiknek a szobrai 2020 óta döntik, minden nyomukat törlik, nem tudni. Annyi bizonyos, betoloncolják őket az új másságvallás gonoszainak csarnokába, miközben a titokban szervezkedő híveiket üldözni és gyötörni fogják, idonként kegyelemből lelovják.” Sengel szerint „az Amerikai Egyesült Államok nem az álmok földje immár... De a vesztések nem mi vagyunk elsősorban. Tösgyökeres, „öshomos” amerikaiak tízmilliói esnek. Elvesztek az álmaik.”

Még radikálisabban látja Amerikát a Biden-korszak kezdetén Szilvay Gergely: „Az amerikai baloldal szociális halálra, belső száműzetésre ítéli Trump kormányzatának tagjait, alkalmazottait, a republikánusokat és Trump hetvenmillió választóját is.” A Mandiner egyik legkonzervatívabb írója elfelejti leírni: Az amerikai elnökségi rendszer szerves része, hogy az utód leváltja az előd összes munkatársát. De Szilvay messze túllép a tényeken. Ezek szerint „a fő baj az, hogy az amerikai baloldal, annak fő politikai képviselete, a Demokrata Párt és a kapitalista proffitermelést népszerűléssel vegyítő kiadó, társalgó („közösségi”) oldalak fenntartói, a Big Tech és a woke-vállalatok szociális halálra ítélik Trump kormányzatának tagjait, alkalmazottait, a republikánusokat és Trump hetvenmillió választóját is”.

Majdnem ugyanilyen végletes túlzásba esnek a másik oldalon is. A 444 című weboldalon Kiss Imola hosszasan foglalkozik a QAnon összeesküvés-elmélet híveivel. „Abban bíztak, hogy Trump a hadsereg segítségével visszazseri a hatalmat és megkezdni második elnöki ciklusát, az általuk sátánista, pedofil és kommunista emberkereskedő-hálózat vezetőinek tartott demokrata előjárókat, valamint az őket támogató hírességeket pedig letartóztatják, majd a Guantanamo-i foglyitáborba szállítják és kivégzik őket.” Mivel Joe Biden beiktatása Trump távollétében és ezzel csendben megtörtént, ezzel Kiss Imola szerint „korábban sosem látott méretű kétségbeesést és törest okozott a mozgalomban”.

A 444 újságírója egyetleneg kérdésben egyezik a jobboldalal is terjesztett vélemény-nyel, miszerint „még így is naivitás lenne azt várni, hogy a QAnon ennnyivel örökre kifutad”. Emlékeztet arra, hogy „a Kongresszusban már ott ül egy konkrét QAnon-hívó képviselő, Marjorie Taylor Greene, több millióan hitelt adnak ennek az összeesküvés-elméletnek, ráadásul nem csak az Egyesült Államokban, hanem világszerte”. Végül Kiss Imola arra a következtetésre jut, hogy „azok a tényezők, melyek a QAnont 2020-ban igazán berobantották nagyon is megmaradtak: a járvány okozta egészségügyi és gazdasági szorongás, a koronavírusról terjedő tévhitekkel és kártékony dezinformációk keverése.”

Pontosan fordítva ítéli meg a helyzetet Mary Trump, a volt elnök unokahúga. A klinikai pszichológus szerint Donald Trump oly felmérhetetlen károkat okozott az Egyesült Államoknak az elmúlt négy évben, hogy ő kész nevet változtatni, csak hogy eltávolodjon a nagybátyjától. Mary a tavaly megjelent memoárjában „nárcisztikus szörnyetegnek” nevezte Donald Trumpot.

A Washington Post „Fact Checker” rovata egy egész számmal járul hozzá a Trump-korszak megítéléséhez: Az elnök négy éve alatt pontosan 30 573 alkalommal nem mondott igazat egy-egy témában. Ez nem az összes hazug állítás, csak a témák felsorolása, állítja a liberális lap. Ugyanis Trumpnak voltak olyan

megkérdőjelezhető igazságtartalmú állításai, amiket többször is elismételt. A hamis állítások majdnem fele az utolsó évében született. A november eleji veresége után már szinte folyamatosan csak annyit üzent, hogy állítólag elcsalták a választásokat.

Korai lenne megítélni, Joe Biden milyen politikát fog folytatni. Bizonyos következtetéseket le lehet vonni abból a tényből, hogy beiktatása napján több mint egy tucat rendeletet írt alá. Mindegyikkel Trump egy-egy döntését szerette volna megfordítani, például a rendkívül szigorú bevándorlási politika megváltoztatására. A rendeletek között szerepel bizonyos beutazási tilalmak feloldása, az amerikai-mexikói határfal építkezésének leállítás, vagy az illegálisan az Egyesült Államokban tartózkodó emberek állampolgársággal való ellátása. Biden január végére tervezte további rendeletek kiadását a menedéjközi eljárások megerősítéséről és a Trump-határpolitikája által szétszakított családok újraegyesítéséről.

Szakértők felhívják a figyelmre arra, hogy a Kongresszusban hónapok vagy évekbe telhet az elmúlt négy évben bevezetett korlátozó-sok lebontása. Tény, hogy az Egyesült Államok január végén Biden nemzetbiztonsági szintre emelte a klímakatasztrófa elleni küzdelmet, és belép a WHO-ba, az egészségügyi világszervezetbe. Párhuzamosan teljesen megváltoztik a koronavírushoz való hozzáállás és Trump alig létező oltási programja.

Joe Biden külpolitikáját az a „félmagyar” származású Antony Blinken hivatott napi lépésekre fordítani, akiről a Bécsi Napló már írt a 2020/6-os számában. Érdekes módon az 58 éves Blinken, aki Barack Obama elnöksége alatt külügyekkel és nemzetbiztonsággal foglalkozott, a nemzetbiztonsági téren ugyancsak „magyar” kapcsolatot érvesnyest: Anne Neuberger kibertisztaságért és új technológiákért felelős helyettes tanácsadó lesz a nemzetbiztonsági tanácsban. Az 1956-ban Magyarországról elmenekült George Karfunkel lánya eddig a Nemzetbiztonsági Ügynökség (NSA) kibertisztaságért felelős igazgatója volt és olyan országokból származó virtuális fenyegetések „megelőzésére és felszámolására” összpontosított, mint Oroszország, Kína, Irán és Észak-Korea.

Egy apró „magyar múlt” John Kerry esetében is található. Nagynyája, Ida Loewe, Budapestben született, de nem magyar, hanem egy bevándorolt morvaországi család gyerekeként. Biden Kerryt a klímaváltozásért felelős különleges megbízottján nevezte ki. Mivel az új elnök kiemelkedő jelentőséget tulajdonít a témának, ezért Kerry – 2013-tól 2017-ig, tehát Hillary Clinton előtt az Obama-kormány külügyminisztere – a nemzetbiztonsági tanács tagja is lesz.

Hogy Biden első külpolitikái kapcsolatait a két szomszédal, Kanadához és Mexikóhoz fűzte, megfelel az évszázados hagyományoknak. Kevésbé tradicionális, hogy az elm Európával folytatott telefonbeszélgetését Emmanuel Macron francia elnökkel folytatta és csak utána az angloamerikai tengely szerint Boris Johnson brit kormányfővel. Viszont túl korai azon spekulálni, melyik kormányokkal szemben lesz az új adminisztráció elnéző vagy kompromisszumokra kész, és melyekkel szemben marad elszánt, mint az előd volt. Talán annyit szabad elvárni: egyoldalú döntések helyébe tárgyalások fognak lépni.

MARTOS PÉTER

Felhívás együttműködésre

A németországi Német–Magyar Társaság (Deutsch-ungarische Gesellschaft in der Bundesrepublik Deutschland) és a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége (Bund Ungarischer Organisationen in Deutschland) közös felhívást intézett tagjaihoz azzal a kéréssel, hogy összefogással működjenek együtt a németországi médiában egyre tűrhetetlenebb Magyarország ellen folytatott tudósítások ellen.

A felhívást a Német–Magyar Társaság részéről dr. Gerhard Papke elnök, a Németországi Magyar Szervezetek Szövetsége részéről dr. Klement Kornél elnök jegyezte.

www.becsinaplo.eu

Nyugat-Magyarországtól Burgenlandig

Amikor I. Károly osztrák császár (magyar királyként IV. Károly) 1918. október 16-án közölte kiáltványát az Osztrák–Magyar Monarchia föderatív átalakításáról, valószínűleg azt gondolta, elebe meg az eseményeknek, hogy így mentse meg a két – immár különváló, de az ő uralkodása alatt maradó – birodalomfél egységét. Másfajta értelmezés szerint viszont a jóakarattól, „Isten kegyelméből” való uralkodásában mélyen hívő, ám verbéli politikusnak bajosan nevezhető uralkodó a manifesztumával inkább elősegítette, mint akadályozta a két önállóvá vált állam, Ausztria és Magyarország felbomlását. Az október 16-ai nyilatkozat ugyanis nemcsak a Monarchián belül élő, történelmi állammal bíró csehek, horvátok (mellettük a szlovének) és lengyelek önállósodási törekvéseit, hanem az anyuállamukhoz csatlakozni kívánó orosz szerbek, románok, illetve a csehekhez hasonló szlovákok elszakadási szándékát is erősítette, annál is inkább, mivel elhunyt a győztes antant hatalmak támogatása társult.

Magyarországon a ruténok orientációja is bizonytalan volt. Egyedül az itteni németiség szorgalmazta – a kezdetben még habozó, majd a románok mellé álló erdélyi szászok kivételével – a Szent István-i állam-erkek fenntartását. Ennek fő oka, miként ezt legjellegesebb vezetőjük, Bleyer Jakab/Jakob Bleyer többször is kifejtette, az volt, hogy a szétszórtan elhelyezkedő sváb nyelvűszigetek további megmaradását veszélyeztetve érezték a nagyobb német tömbök elcsatolásával. Eppen ezért a magyarországi német politikai-sok többsége ragaszkodott Nyugat-Magyarországhoz, a leginkább összefüggő – ráadásul a szomszédos osztrák tartományok azonos nyelvű és részben kultúrájú lakosságával évszázadok óta szomszedságban élő – német nyelvterület megtartásához. Figyelemre méltó, hogy a trianoni határak két oldalán szinte mindenütt magyar települések voltak találhatóak, a nyugat-magyarországi, későbbi burgenlandi területet kivéve.

Etnikai érvek alapján tehát indokoltnak tűnt, hogy Németausztria nagynémét pártja már 1918 októberében, politikai vezetése pedig novemberben bejelentette igényét a döntő többségében németek, jóval kisebb hányadában horvátok és magyarok lakta Nyugat-Magyarországra. Az első osztrák felsőoktatási erősítést. Az impériumváltás minden keservét meg tapasztalt selmeci diákoknak ezért volt orszárlánése abban, hogy Sopron végül Magyarországon maradhatott.

A trianoni döntés emberarcú hatásai Vas megyében (I.)

A trianoni döntésről történetek, katonatörténetek, politikaiaktokról elemzések gazdagodnak általán a rendelkezésünkre. Alig esett szó azonban arról, hogyan hatott mindez a mindennapokra, a háttér mentén élő emberek életére. Akadt néhány furcsaság is.

Az új határ alkalmanként egyáltalán nem alakított ki életszerű helyzeteket: Ólmod esetében például a határ körbevett a települést és csupán egyetlen oldalon jöhetek volna ki a lakosok a „szákból”, ott azonban dombok magasodtak, ahol nem vezetett egyetlen út sem. Mezei munkára is csak Magyarországon keresztül közlekedhettek. Teljesen logikus volt, hogy visszakértek magukat Magyarországhoz.

A döntést követően nem következett azonnali területfoglalás. Szentpéterfára csak 1921. december 1-én vonultak be az osztrákok. Ahogy más településen, itt is szinte azonnal elkezdődött a tömegekkel is megmozgató nyilvános kampány – kérelmek megfogalmazása, tiltakozó megmozdulások –, hogy a települést csak találják vissza Magyarországhoz. Am a falu egyike része – a „felső falu” – Ausztriához akart tartozni. E csoport vezetője Skrapits János vendégfőző volt. A lakosság nagyjából része magyar érzelműként a községbíró, Hirsch Ferenc házánál magyar zászlókat lengette Hirschné énekelve fogadta a határmegállapító antant bizottságot. 1924-ben a helyi képviselő-testület mégis megvédte a helyi kocsmáros, s így kaphatott italmérési engedélyt, amit a hivatalos szervek korábbi magyarellenessége miatt nem akartak megadni.

Új szereplők például a vámosok

Az ellenőrzéshez 1921. január 4-én alakították meg a Magyar Királyi Vámorséget, „amely az újonnan kijelölt határokat mentén látta el a határizoztetet és a kishatár-forgalom ellenőrzést.

Többek között Boszokon is fővámkirándelséget hoztak létre. A település ezután hamarosan szomorú dráma helyszíne lett: „*Inzultis József vámor a határon levő örségi kunyhóban revolverével fölbőltelte magát és azonnal meghalt. Az öngyilkosság oka az volt, hogy beleszeretett egy boszoki leányba és el akarta venni feleségül, de a leány szíveile ellenekett a házasságot, sőt még a vámorrel való barátságot is megtiltotta a leánynak. (...)*”

Egyes vámorok a hivatalukhoz méltatlan módon végeztek a munkájukat és már kezdetben is akadt, akik

egyáltalán szóba a nagyjából a mai Burgenlandnak megfelelő országrész szláv korridorra alakítása, ezzel Csehszlovákia tengerhez jutásának elérése is.) S bár Nyugat-Magyarország Ausztriának való átadása – a többi területi csonkítással szemben – az eredeti béketervekben nem szerepelt, a magyarországi belpolitikai változások, mindenekelőtt a Tanácsköztársaság kikialtása az osztrák kívánságok teljesítésének kedvezett. Hiába volt Ausztria is vesztes állam, a Szovjet-Oroszország mellett Magyarország is hatalomra jutott kommunizmus európai továbbterjedésétől való félelem miatt az 1919. szeptember 10-i osztrák békeszerződés kimondta Nyugat-Magyarország Ausztriának történő átengedését, mintegy a Magyarországhoz hasonlóan szintén óriási területi veszteségeket szenvedő, ugyancsak életképtelennek tartott állam kárpót-lásaként.

Magyarországon – teljesen érthetően – rendkívüli felháborodást váltott ki e váratlan döntés, amely ellen akkor még felkelbezni sem volt lehetőség. A győztes, a Párizs környéki békeművet megalakító hatalmak ugyanis csak 1919 legvégén ismer-ték el a magyar kormányt, hogy az kiküldhesse delegációját a megkötendő, már korábban ismert-té vált békéfeltételek átvételére, azokról alkotott véleményének kifejtésére. Akárcsak a többi vesztes állam esetében, tárgyalásról nem, csak a megalakító, nemzeti szempontból elfogadhatatlannak tűnő rendelkezések elfogadásáról lehetett szó. Közülük talán – annak ellenére, hogy csak kis létszámú magyar anyanyelvű közösséget választott le – a legfőbb éppen Nyugat-Magyarországhoz szaktitása volt, amelyet a legtöbben a Magyarországgal 400 esztendőn át államközösséget alkotó másik birodalomfél-árusának, sőt „hullarablásnak” minősítettek. Az osztrák követelésekkel tisztában lévő, ám azok érvényesítésének lehetőségében kételkedő magyar politika vezetést is erősen meglepte a döntés. Ezt tanúsítja, hogy nem sokkal a kommun előtt, 1919 március elején költöztek a terület központjába, Sopronba a nagy múltú, otthonából 1918 végén és 1919 elején szinte teljes hallgatósággal Budapestre menekült selmechnyázi Bányászati és Erdészeti Főiskolát – nyilván nem azzal a szándékkal, hogy az osztrák felsőoktatást erősítse. Az impériumváltás minden keservét meg tapasztalt selmeci diákoknak ezért volt orszárlánése abban, hogy Sopron végül Magyarországon maradhatott.

A terület birtoklásának megosztásáról az osztrákokkal 1920 februárjától megállapodásra vagyó magyar kormány maga mögött tudhatta ugyan a magyarországi németek vezetőit, ám a békeszer-zódések intézkedései, az ellenforradalom kezde-ti szakaszának kaotikus belpolitikai viszonyai és Magyarország diplomáciai elszigeteltsége nem sok reménnyel kecsegtetett. Osztrák részről ugyancsak a rendkívüli gazdasági nehézségek és a belső politikai csatározások akadályozták, hogy bármilyen engedményt tegyenek a magyaroknak. Olyan diplomáciai sakkjátszma kezdődött, amelyben mindkét fél igyekezett meggyerni a győztes hatalmak, illetve a legerősebb vesztes, Németország támogatását. A magyarok az Ausztriában minden politikai ér-től alhajtott Anschlussot – azaz a Németországhoz csatlakozástól – való féleleml egyenes kihánszálak, egyre inkább olyan kompromisszumra törekedtek, amely Sopront és környékét magyar kézen kívánta megőrizni. Az osztrákoknak azonban ez is elfogadhatatlan volt, hiszen Burgenlandtól éppen annak természetes centrumától fosztotta volna meg.

A közvetlen tárgyalások eredménytelenség maradtak, a győztes hatalmakat képviselő Nagykövetek Tanácsa 1921 májusának legvégén az Ausztriának ítélt területek kiűrését követelte Magyarországtól, július végén pedig nemzetközi jogi értelemben is létrejött Burgenland. Erre reagálva a külügyminiszternek is kiváló Bánffy Miklós – Bethlen István miniszterelnökkel – fogalmazta meg a „Nyugat-Magyarországi Sopront” formulát, s elérte, hogy a győztesek elfogadják: az országrész több lépcsőben történő átadása csak akkor kezdődött, amikor a szerbek már megkezdtek az általuk megszállt barányaival és bási területek kiűrését. 1921 augusztusának végén, amikor a magyar hatóságok megkezdtek a kivonulást Nyugat-Magyarországról, végül magyar felkelők akadályozták meg a települések osztrákok általi átvételét. A titokban kormánytámogatást élvező nyugat-magyarországi akcióknak döntő szerepe volt abban, hogy Sopron és környéke Magyarországon maradt, ám a „rongyosok” radikalizmusát és teljes önállósodását – az október 4-én kiküldött, Lajtabánság nevű, mindössze egy hónapon át létező kérésállamot – már a magyar kabinet is rosszallással fogadta. Mindenesetre ez a furcsa helyzet tevé lehetővé, hogy Bethlen és Bánffy ravasz és ügyes politikai húzásai révén az olasz kormány vállalkozott az Ausztria és a Magyar-

ország közötti közvetítésre. Ennek eredményeként az 1921. október 11–13-ai közötti velencei konferencia Sopron és környékének hovatartozásáról népszavazást rendelt el, melyet végül december 14-e és 16-a között tartottak meg. A többségében német anyanyelvű jogosultak kétharmada – első-sorban a soproniak és a nagycenkiek szavazataival – Magyarországtól döntött, amelynek először sikerült rést ütni a trianoni falon.

Nyugat-Magyarország elvesztése és Burgenland létrejötte a magyar és az osztrák történettudományban is alaposan feldolgozott témának számít. Domanovszky Sándortól és Házi Jenőtől, Kerekes Lajoson, Hiller Istvánon és Soós Katalinon keresztül a témával újabban foglalkozókk: ifj. Sarkady Sándorig, Orosz Lászlóig és a nemrégiben a kérdésről vaskos monográfiát megjelentető Tóth Imréig sokan kutatták e témát, illetve annak egyes vonatkozásait. Magyarországon mégis erről a területi veszteségről tud a legkevesebbet a közvélemény. Nyilván amiatt, mivel a kezdeti sokk után – az etnikailag igazságtalanság tekinthető megoldás miatt is – ebbe nyugodott bele a legkönnyebben a magarság, s ma már nehezen találunk olyan alakait, aki Burgenland elcsatolását igazán megsírtná.

UVJÁRY GÁBOR

Különös rendeletet is alkotott Köszeg város tanácsa 1923 áprilisában, amelyben megtiltotta, hogy ólmodi és horvátszidányi lakosok állatot vásárolhassanak a községi vásárbán. Mire *„március 16-tól április 11-ig Horvátszidány községe 198 darab, Ólmod községe ugyan azon idő alatt 191 darab 3-6 hónapos malacot vettek ki csempészésként. Az elmúlt hetekben erőszakosságukban annyira mentek a nevezett község Köszegre bejött vásárlói, hogy ráigéressel össze szedtek a piac malacait, ugyi, hogy községi vásárló egyáltalán nem juhathott hozzá. Azt hisz-szik e hasznos intézkedés következtében ha nem is megszűnni, legalább egy kissé redukálódní fog a nagymértben elterjedt állat csempészése.”*

Más településekről is voltak furfangos csempészek. Tóth János 1922 áprilisában akart fiával teheneket csempészni Ausztriába. A Köszeg és Vidéke írta: *Egy szeker trágyát, mely elé négy tehen volt fogva, vitték ki a határ közelében levő földjükre. A vámoroknak azonnal feltűnt a négyesfogát és kérdőre vonták, mire azt felelte Tóth, „nagy a domb, két tehen nem bírja felhúzni a szekert”. A színtlen ravasz vámorok nem ülték fel ennek az egygyűű mesének, hanem figyelni kezdtek őket. Gyanyukáknak bizonyult, mert alig hogy felérték a dombra, a befogott teheneik közül az egyik ifj. Tóth Jánossal eltűnt. Már a második tehen is készüldött kijele, amidőn a vámorok lefellelték és gazdájukkal együtt bekísérték a rendőrségre. (...)”.*

Köszegfalván meg a bíró, Witzmann Alajos is három marhát akart csempészni Ausztriába. Sokféle élelmiszer és élvezeti cikk akadt fenn a vámosok: különösen a vaj, a tojás, a túró, a sertészsír és a dohány volt Ausztriában kelendő.

A csempészet miatt az itthoni piacokról hiányzott a tejhaszn. Faluról falura jártak felvásárolni a tejte-meket, hogy nagyban Ausztriába juttathassák. Rigler János bogati és Gáspár Kálmán szombathelyi lakosoktól 1922 őszén lefoglaltak azt a nagyobb mennyiségű vajat és túró, amelyet Nagyposén és környékén vásároltak fel. Különös ötlete támadt 1922 őszén Wiedenhofor Jó-zsefnek, aki egy éjszaka a rendőrt állított meg, amikor egy disznótól kijelet. Kiderült, hogy tulajdonképpen az olban egy feléves süldőt akart vámosderecskére (ma: Draßmarkt, Ausztria) csempészni.

HORVÁTH SÁNDOR

Folytatás a következő számban

A DÖNTÉS SÚLYA

Túlzás volna azt állítani, hogy oltási láz bontakozott ki a magyar társadalomban – annak ellére sem, hogy december 26-án, karácsony másnapján hazánkban is beadták az első, Covid-19 ellen kifejlesztett új típusú vakcinát. A közös ünnep ezúttal is elmaradt: az egyik legnépszerűbb magyar internetes portál, az *Index* újra a Magyarországgal „törődöz európai egységéről” írt. A rövid cikk indoklása szerint ezúttal azzal sértettük meg az „európai egységet”, hogy a vakcinabeszerezés miatt hazájában is kritizált Ursula von der Leyen bizottsági elnök által bejelentett „közös oltási napok” előtt egy nappal – Szlovákiához és egyes német tartományokhoz hasonlóan – megkezdttük az oltások beadását.

A már-már szokásossá vált abszurditásokon túllépve lapzártakor azt mondtahajuk: majdnem másfél millióan regisztráltak a vakcinára az erre létrehozott felületen (vakcinainfo.gov.hu) vagy le- vélében, és mintegy 120 ezer embert – főleg egészségügyi dolgozókat, illetve idősothonok alkalmazottait és lakót – már be is oltottak. A több mint három hete kezdődött oltási folyamatnak köszönhetően már olyan honfitársunk is van, aki a második, ún. emlékeztető oltást is megkapta. Bár már látjuk az alagút végét, a tempo nem tűnik kielégítőnek, és a türelem egyre fogy. Míg Izraelben a lakosság majdnem negyedét beoltották már, az Európai Unió országaiiban nagyjából egy százalék ez az arány.

A vakcináció folyamata az EU-ban elsőként – és néhány héttel egyedülként – engedélyezett, Pfizer és BioNTech által kifejlesztett, *Comirnaty* fantázianevű oltóanyaggal kezdődött meg. Szó- kásos rádióinterjújában Orbán Viktor miniszterelnök méltatta a fejlesztésben kulcsszerepet játszó, Kisjuszállásról származó Karikó Katalint, az oltóanyagot egysenes „magyar vakcinának”, pontosabban a „magyar ész és az amerikai pénz” kombinációjának írva le. Ez utóbbit Karikó Katalin néhány nappal később maga is megerősítette, felsorolva azokat a magyar kutatóitársait és kolégáit, akik nélkül a vakcina kifejlesztése nem sikerülhetett volna. (Nemcsak Karikó Katalin, de az Egyesült Államok színeiben évezésben olimpiai bajnok címet nyerő Susan Francia – vagy, ahogy a *Nemzeti Sport*nak adott interjújában kérte: Francia Zsuzsanna – is kötődik a magyarsághoz és Magyarországhoz. Ezt jól láthatuk az idei FIV Sportolókai gálán, ahol ékes magyarsággal köszöntötte a résztvevőket és a győzteseket.)

Karikó Katalin nyilatkozatának egy másik részletére is érdemes figyelmet fordítanunk. „Az t re- méltam, az, hogy magyar vagyok, egy kicsit össze- fogja az otthoni ellenlábasokat, és együtt örülnek, hogy országunkat jó fényben emlegetik, de hát én már ilyen naiv vagyok.” A szokásos „turáni átok- ról”, az összetartás hiányáról lenne szó? A ma- gyar társadalom döntő többsége valóban és joggal büszke a Kisjuszállásról Szegeden át Pennsylvaniába került biokémikusra, és a magyar szál is

inkább fokozhatja a bizalmat és az oltási kedvet. A döntés azonban a mi kezünkben van: minden megoszaló hangsúlyozta az önkéntességet. (A választás szabadsága várhatóan nemcsak az elfogadást vagy az elutasítást, de hosszabb távon az egyes vakcinák közötti választás lehetőségét is jelenti. Az EU országaiba, így Magyarországra is megérkezik a Moderna által kifejlesztett vakci- na első adagja. A magyar miniszterelnök közben nem először vetette fel – magyar hatóságok meg- felelő és biztonságos átvizsgálása után – a kínai Sinopharm által kifejlesztett oltás alkalmazását. A kijelentés természetesen heves ellenkezést váltott ki a magyar ellenzék és hozzájuk közelálló véleményformálók körében, de az Európai Bizott- ság soraiban is.)

A szabad döntés persze fokozott felelősséget jelent – ráadásul nemcsak magunkról, de a családtagjainkról, barátainkról, szereteteinkről, a hozzánk közel lévőkről is döntünk, éppen úgy, ahogy- van a korlátozó intézkedések betartásával vagy megsértésével is. Fontos, hogy a nyomat- tott, elektronikus vagy éppen a közösségi médiá- ban terjedő hangzavarban is meghalljuk és mi tudjuk választani a hiteles megszólalók hangját. Meg tudjuk különböztetni a felelősségünkre figyelemfelhívó ésérveket az ostoba demagógiától, az előrelátást a menetrend szerint külföldre vitt politikai útszítástól, a valóban hozzáférő tudomá- nyos szereplők véleményét az áltudományos összeeskütvés-elméletektől.

A választás lehetősége mindannyiunk számára adott. A döntés súlyát növeli, hogy az oltás vagy oltások elfogadása vagy elutasítása mellett Sza- badságról és Életről is döntünk.

NAGYMIHÁLY ZOLTÁN

*

A VILÁGMÉRÉTU KESZERNÉK MELLETT AUSZTRIÁBAN ÉS MAGYARORSZÁGON IS MUNKÁLKODNAK KORONAVÍRUS elleni vakcinán. A Pécsi Tudományegyetem egy osztrák biotechnológiai céggel, a Cebinával kezd- tett közös kutatásba. Jakab Ferenc virológus, az egyetem docense tévé-interjúban számolt be arról, hogy a munka már előrehaladott állapotban van, „a vakcinafejlesztési projekt laboratóriumi fázisa megkezdődött, és január végén, február elején kezd- jük az állatkísérleteket is.” A virológus bizik benne, hogy „hamar eredményt tudunk produkálni.” Jakab beszélt az eddig engedélyezett vakci- nákról is – a Pfizer/BioNTech, a Moderna és az AstraZeneca cégektől. „Az új ádriai és dél-afrikai mutáns az életében hat-nyolc különböző mutá- ciót gyűjtött fel, mondjuk így, a spóke-fejérjébe, ennek ellenére úgy tűnik, hogy a mostani, most fejlesztett vakcinák mindegyike alkalmas ennek az új koronavírus mutációnak kivédésére is. Hogy időben így marad-e, ezt most még nem tudjuk” – fogalmazott. Szerinte ha később újabb vakcinák kellenek majd a mutációk miatt, akkor ezek kifej- lesztése gyorsan megtörténhet. Cebina, az osztrák cég január végéig nem foglalt állást.

Tízéves a Magyarság Háza

„Az elmúlt 11 év nemzetpolitikájának egyik sikere, hogy a *Magyarság Háza létrejött és azóta folyamatosan működik. Sokat hozottát a nemzet- politika elmúlt esztendőkbéli siktörténelméhez”* – jegyezte meg Potápi Árpád 2021. január 22-én, a magyar kultúra napján azon a sajtótájékoztaton, amelyen Csibi Krisztinával, a Magyarság Háza igazgatójával az intézmény megalapításának tizedik évfordulója alkalmából szervezett programokat ismertettek. A nemzetpolitikáért felelős államtitár visszatérkinésé- ben összefoglalta: a Magyarság Háza eddig kétezernél is több színésznek, művészeknek, előadónak biztosított bemutatkozási lehetőséget, több mint ezer előadást szervezett és több mint 250 ezren vettek részt a rendezvényein. A Határtalanul Program keretében 10 ezer diáknak 150 rendhagyó irodalom- és történelem- órát tartottak. Potápi Árpád rámutatott: a Nemzetpoliti- kai Államtitkárság rendezvényei is elkelpezhetetlenek lennének a Magyarság Háza közreműködése nélkül: a jubileumi intézmény a Magyar Állandó Erkezelet és a Magyar Diaszpóra Tanács-ülések, a Kőrösi Csoma Sándor- és a Petőfi Sándor Programok megszervezésében és lebonyolításában is kiemelkedő szerepet játszik.

„Örülünk, hogy a *Magyarság Háza idén a nemzeti újra-kezdés éve programban is részt vesz*” – mondott a nemzetpolitikáért felelős államtitár. A Magyar Állandó Erkezelet és a Magyar Diaszpóra Tanács-ülések, a Kőrösi Csoma Sándor- és a Petőfi Sándor Programok megszervezésében és lebonyolításában is kiemelkedő szerepet játszik. „Örülünk, hogy a *Magyarság Háza idén a nemzeti újra-kezdés éve programban is részt vesz*” – mondott a nemzetpolitikáért felelős államtitár. A Magyar Állandó Erkezelet és a Magyar Diaszpóra Tanács-ülések, a Kőrösi Csoma Sándor- és a Petőfi Sándor Programok megszervezésében és lebonyolításában is kiemelkedő szerepet játszik.

A *Bécsi Napló* kérdésére, miszerint a nemzeti új- rakezdés évében és különösen annak első felében miként fogják elérni a diaszpórában élő magyaro- kat, Potápi Árpád azt felelte: a nemzetpolitikai intéz- menyrendszer a járványügyi intézés idején is működött és működik, és még ha online módon is, de a progra-

VARGA GABRIELLA

Felvidéki remények és félelmek

A letűnt 2020-as év hozott némi változást a magyar globuszban is. Mig saját munkájuknak és szervezett- ségüknek köszönhetően Romániában és Szerbiában némileg jobb helyzetbe kerültek a magyar közösség tagjai, addig Kárpátalján és a Felvidéken romlott az ott élő magyarok helyzete. Az utóbbi kettő esetében a negatív előjelű változás más-más okból következett be: Ukrajnában elsősorban az ukrán nacionalizmus és az egyes politikai csoportok belső hatalmi harcrai miatt, Szlovákiában viszont a felvidéki magyarság megosz- tottsága okán.

Két, a magyar választókat is megszólítani igyekvő politikai formáció indult ugyanis a Felvidéken a leg- utóbbi választáson 2020 februárjában egymás ellen: a vegyespárt, a Most-Híd, és a magát egyértelműen magyar szövetségnek deklaráló Magyar Közösségi Összefogás nevű választási párt, amelynek listáján szerepeltek a legerősebb felvidéki magyar politikai formáció, a Magyar Közösség Pártja képviselőjelöltjei is. A Most-Híd nevű vegyespárt ráadásul kormányzati pozíciókból veselkedett neki a feladatnak, hiszen 2016 óta egy furcsa koalíció tagjaként a kormány része volt az elmúlt négy évben. Am mivel Szlovákiában nem lé- tezik pozitív megkülönböztetés a kisebbségi politikai pártok számára, így mindkettőjüknek legalább 5 szá- zalékos eredményt kellett volna elérni a parlamentbe jutáshoz. Nos, a magyarság 9 százalékos lélekszáma mellett ez nagyon kockázatos vállalkozás, amolyan „felvidéki orosz rulett” volt, nem is járt eredménnyel. A felvidéki magyarság így elvesztette parlamenti képviseletét, 1990 óta most először nincs a szlovák par- lamentben olyan párt, amely programszerűen, akárcsak részben is a szlovákiai magyar közösséget képviselne.

Hogyan jutott idáig a felvidéki magyarság, illetve ki kicso- das és mit képvisel a szétfóredezett felvidéki ma- gyar politikai szerkezetben?

Már harminc évvel ezelőtt, 1989. november 18-án megalkult Vágsselyén a volt Csehszlovákia első kommunistaellenes politikai szervezete, a Független Magyar Kezdeményezés. Egy nappal a hasonszörű szlovák forradalmi szervezet, a Nyilvánosság az Erő- szák Ellen nevű antikommunista szerveződés előtt! A magyar szervezett 1989 végén sok felvidéki magyar támogatta, ám miután az 1990 elején bejelentette, hogy liberális párttá szeretne válni, sokan elfordultak tőle. Emiatt alakult meg 1990 márciusában a nemzeti-liberá- lis Együttélés Politikai Mozgalom, amely szeretete volna összefogni az akkori Csehszlovákiában élő összes nem-zeti kisebbséget, illetve a Magyar Kereszténydemokrata Mozgalom, amely a keresztény-konzervatív eszmér- szerre épült. A felvidéki magyarság tehát – eltérően az erdélyi, délvideki illetve a kárpátaljai szerveződesektől – 1990-ben ideológiai differenciálódás alapján kezdett megszerveződni, s ez a kezdetektől fogva inkább több problémát okozott, mint hasznot hajtott. Az egymás elleni belső küzdelmek több energiát emésztettek fel, mint amennyi a politikai pluralizmus hozadékát. Ráadásul 1992-ben széthullott Csehszlovákia, s a Vladi- mir Mečiar által fémjelzett kormányzás magyarellen- es megnyilvánulásai is rádobhentettek a felvidéki magyar politikusokat, hogy nem lesznek politikai tényezők, ha energiáikat egymással szembeni küzdelmekre fecse- lik. Ez a felismerés vezetett el az 1998-as pártgyesítés- hez, s tette lehetővé, hogy az egységes magyar párt Ma- gyar Közösség Pártja néven 8 évig kétféle szlovák kormány oszlopos tagja lehessen.

2006-ban azonban bizonyos politikai visszarende- ződés következett meg. Robert Fico új miniszterelnök az ultranacionalista Szlovák Nemzeti Pártot részesít- tette előnyben a Magyar Koalíció Pártjával szemben, ez utóbbi ellenzékbe került. A nemzeti íhletésű szlo- vák kormánykoalíció újra magyarellenés politikát kezdett folytatni, ekkorra datálható a hírhedt Malina Hedvig-ügy, a dunaszerdahelyi szurkolóverés vagy a szlovák nyelvtörvény megváltoztatása is úgy, hogy az erőteljesebben korlátozza a kisebbségi nyelvek hasz- nálátát. Egy másik folyamat hatással is nyilvánosságra került ebben az időszakban: kiderült, hogy 2006 előtt olyan korrupciós összefonódások is létrejöttek, amelyek érintettek a felvidéki magyar közösség egyes tagjait is. A magyarországi tőkekihelyezések is (a Slov- naki kőolajfinomító megvásárlása a MOL által, az OTP bank, illetve más magyar érdekeltségek) csak a saját profittüklük öröketek, a magyar közösség érdekei hideg- gen hagyták őket. Ez a fajta hozzáállásuk több felvidéki magyar vállalkozót szintén a személyes profit maximá- lása felé vitt el, nem a közösségi érdekek támogatása felé. Komoly fejlesztési keletkezett ebből a kisebbségi közösségi érdekeket képviselni akarók és a gazdasági célokat preferálók között, érdekes módon a kihelyez- tet magyartőke társadalmi hatása a magyar nemzetpoliti- ka céljaival ellentétes folyamatokat gerjesztett. 2007- ben ez a feszültség vezetés-váltásban csúcsosodott ki a Magyar Koalíció Pártján belül, amelynek során az elvi nemzeti politikát előtérbe helyezők győztek a gazda- sági lobbifólt. Ez utóbbiak azonban nem nyugodtak bele a vereségbe, 2009-ben elhagyták az addig egysé- ges magyar pártot, nemzeti szempontból vegyespártot alapítva. Ez komoly határvonal át lépését jelentette, a

Csáky Pál

VINCZE LORÁNT

A Minority SafePack elutasításával Európa veszített

Január 15-én az Európai Bizottság közölte: nem indít jogalkotást a Minority SafePack euró- pái polgári kezdeményezés javaslatai alap- ján. Döntésével a Bizottság hátat fordított az őshonos kisebbségeknek, az aláíró polgárok- nak, a nagy többséggel támogatott határozatot elfogadó Európai Parlamentnek, több támogató nemzeti kormányuk és régióinak. A Bizottság azoknak a kérését utasította el, akik számára az európai nyelvi és kulturális hagyaték meg- őrzése nem egy jól hangzó szlogen, hanem a mindennapi kihívása. Az EB vállon veretői álláspontja nem elégséges, az aláíró 1.123.422 polgár konkrét intézkedéseket, cselekvést várt. Válaszával a Bizottság cserbenhagyta az Unió nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó 50 milliónyi polgárát. Közülük több millió embert saját országukban folyamatosan jogse- relt, most pedig az Európai Bizottság, amely a demokrácia, a jogállamiság, az érték- elvűség és az igazság örökeit hirdeti magát, szintén hátat fordít nekik.

A Bizottság döntésével hiteltelenné teszi az európai polgári kezdeményezés intézményét – az európai részvételi demokrácia egyetlen eszközt – azzal, hogy a jogalkotást már az ötödik sikeres kezdeményezés esetén utasítja el. Ugyanakkor mellőzi az Európai Parlament társjogalkotóként hozott, háromnegyedes többsé- ggel elfogadott felhívását, és annak ellenére utasítja el a jogalkotást, hogy az EP-ben min- den frakció többsége támogatta a kezde- ményezést.

A Bizottság elsősorban azzal indokolja a jogalkotás beindításának elutasítását, hogy az MSPI által kért területeken a polgári kez- deményezés 2013-as elindítása óta számos elő-

relépés történt. Bár előrelépések valóban tör- téntek, de ezek nem az EU-s beavatkozásnak köszönhetőek és mértékük semmiképpen nem kielégítő. Európa őshonos kisebbségei és nyel- vi közösségei, köztük a kárpát-medencei ma- gyarság továbbra sem érzi úgy, hogy megfelelő uniós megoldás született volna problémáira. A döntés indoklása meglehetősen szakmai- atlan, számos esetben a kéréseinkkel teljesen párhuzamos válaszokat adnak. Érdemes meg- őrzése nem egy jól hangzó szlogen, hanem a mindennapi kihívása. Az EB vállon veretői álláspontja nem elégséges, az aláíró 1.123.422 polgár konkrét intézkedéseket, cselekvést várt. Válaszával a Bizottság cserbenhagyta az Unió nemzeti és nyelvi kisebbségekhez tartozó 50 milliónyi polgárát. Közülük több millió embert saját országukban folyamatosan jogse- relt, most pedig az Európai Bizottság, amely a demokrácia, a jogállamiság, az érték- elvűség és az igazság örökeit hirdeti magát, szintén hátat fordít nekik.

A Bizottság döntésével hiteltelenné teszi az európai polgári kezdeményezés intézményét – az európai részvételi demokrácia egyetlen eszközt – azzal, hogy a jogalkotást már az ötödik sikeres kezdeményezés esetén utasítja el. Ugyanakkor mellőzi az Európai Parlament társjogalkotóként hozott, háromnegyedes többsé- ggel elfogadott felhívását, és annak ellenére utasítja el a jogalkotást, hogy az EP-ben min- den frakció többsége támogatta a kezde- ményezést.

Meggyőződésünk, hogy kezdeményező-

POLITIKAI TRANSZSZILVANIZMUS – MA

AZ ELSŐ VILÁGHÁBORÚ UTÁNI NAGYHATALMI TERÜLETRENDE- ZÉS Erdélyi Romániának juttatta. Száz évvel e vi- lágpolitikai fordulat után az „erdélyiség” kérdése új szempontokkal bővült, mintegy kiegészítvén a Kós Károly által 1920-ban megfogalmazott, inkább irodalmias transzszilvanizmus-fogalmat. Igaz, Kós kifejtette, hogy Erdély „külön történelmi egység ez- estendő óta”, azonban ennek konzekvenciái ő és követői nem annyira foglami őr, mint inkább írói-publicisztikus eszközökkel, a kultúrák együtt- élésére vonatkozóan fogalmaztak meg. Hogy a transzszilvanizmus politikai projektekre is átvihető gondolat, az igazából csak az elmúlt 25 esztendőben fogalmazódott meg.

A fordulat alapvetően az európai integrációval függ össze, amely – egyrészt – a kialakuló európai gazdasági térséggel begyűrűztette a térségi (regio- nális) versenyű Romániába is; másrészt pedig felia- zította a nemzeti politizálás merve keretét, és lehe- tőséget nyújtott újabb politikai identitások kialakí- tásához. Hírom olyan fontos kihívás jelentekzett, amelyre a nyilvánvaló választás a regionális érdekre való hivatkozásával kellett megadni.

Az ELSŐT A HATÁRMENTI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK LEHETŐSÉGE JE- lentette. Előbb a Kárpátok Eurorégió megalakulása hatott Romániára észak-nyugati megyéire. Az euroré- gió megalakításáról szövegezmény Magyaror- szággal, Lengyelországgal, Szlovákiával és Ukrajnával közös határos régióinak képviselői 1993. februárjában írták alá, és jeleztek, hogy Románia is csatlakozhat az egyezményhez. Ez ütközött akkor Ion Iliescu román államfő rendkívüli ingerület (nacionalista) el- utasításába. Ennek ellenére Máramaros és Szatmár megyék bejelentették, hogy csatlakozni kívánnak az eurorégióhoz, viszont a román kormány 1994 elején nyilatkozatot adott ki, amelyben érvénytelennek nyilvánította a két megye csatlakozását. Hasonló bukaresti ellenkezést váltott ki Arad és Temes megyék bejelentetése, hogy csatlakozni kívánnak az eurorégióhoz, viszont a román kormány 1994 elején nyilatkozatot adott ki, amelyben érvénytelennek nyilvánította a két megye csatlakozását. Hasonló bukaresti ellenkezést váltott ki Arad és Temes megyék bejelentetése, hogy csatlakozni kívánnak az eurorégióhoz, viszont a román kormány 1994 elején nyilatkozatot adott ki, amelyben érvénytelennek nyilvánította a két megye csatlakozását.

Ugyanakkor került sor az ELSŐ ERDÉLYI REGIONÁLIS PARTBE- JEJZÉSI kísérletre is, amely a romániai pártrendszer alapvető jellemzői kérdéseit állította az előtérbe. Sa- bin Gheorghiadean erdélyi újságíró 2001 augusztusában jelentette be, hogy *Erdély-Bánság Liga* néven pártot kíván bejegyezni, azonban a bejegyzést 2002 no- vemberében a bukaresti Törvényszék elutasította.

A HARMADIK KIHÍVÁST EGY KÖZPOLITIKAI TERV, az észak-er- délyi autópálya megépítése jelentette. A dél-erdélyi autópályával szemben – mely uniós terv volt – az észak-erdélyi autópályára gondolatla 2000 táján körvonalazódott, és egybeesett az amerikai straté- giaj tervekkel. A román kormány 2003-ban – állást foglalta az Európai Unió és az Egyesült Államok kö- zötti stratégiai és érdek-konfliktusban is – aláírta az amerikai Bechtel céggel az autópályára kivitelezésére vonatkozó szerződést. A konfliktus a térségi érde- kek összefüggőben megosztotta a politikai elitet, de egyúttal előtérbe állította azt a kérdést is, hogy Ro- mániának, mint az Európai Unió peremállamának a „felzárkóztatás” igazából csak „Erdély földi” kez- dődhet, annak minden történelmi-stratégiai dilem- májával a román államra nézve.

A „TÖRTÉNELEMI SÚLYA” AZONBAN NEM CSUPÁN TERÜLETPEJ- LESZTÉSI DILEMMÁT jelent Románia számára, szembesít- kedéssel is vált azaz, hogy Románia nem csupán megteremtette a maga „nemzeti egységét”, hanem azt egy közép-európai karakterű terület meghódí- tásával érte el – délkelet-európai, balkáni pozíció- ból. Bár a „hódítást” az Erdélyben többségben élő

sünkkel jól akarunk a kisebbségi közösségek- nek, jól akarunk a tagállamoknak, jól akarunk Európának, ennek fényében úgy gondoljuk, a Bizottság rossz és káros döntést hozott. Ez nem a mi vereségünk, itt Európa veszített el valamit. Bizalmat elsősorban, az európai ki- sebbségek bizalmát.

Az elmúlt években számos eredményt siker- rült elérnünk: ügyünket nemzetközi szintre emeltük, összefogtuk Európa-szerte a nem-zeti kisebbségeket, akik egységes, közös cé- lokat fogalmaztak meg, megnyertük számos tagállam és régió támogatását, majd az Euró- pái Unió polgárainak választott képviselői, az Európai Parlament is ügyünk mellé állt. A magyar közösségek számára szerte Európában a közös szolidaritás, egységes fellépés lehe- tőségét hozta el a kezdeményezés. Olyan erő, amely érték, amelyre büszke lehet a magyar nemzetpolitika. Az összefogás megteremtésé- ben és annak idején az aláírásgyűjtés során nagyon fontos testvéri közösséget kaptunk a nyugat-európai magyarság ernyőszervezetétől a NYEOMSZ-tól és számos civil szerve- zettől. Közösen olyan folyamatot indítottunk el, amelynek a Bizottság mostani döntésétől függetlenül lesz folytatása, új eszközökkel, új utakon járva fogunk dolgozni közös célunkért, olyan Európáért, amely egyenlőként tekint minden polgára.

A jelenlegi helyzetben az is fontos lenne, hogy a másik, kisebbségeket érintő, a Nemzeti Régiók támogatásáért indított európai polgári kezdeményezés sikeres legyen, és minél ha- marabb kerüljön a döntéshozók elé – hiszen a két kezdeményezés erősíti egymást, és mu- tatja, hogy az uniós kisebbségek komolyan ve-

szik a jogaiért folytatott harcot. Ahhoz, hogy ez a kezdeményezés sikeres legyen, meg egy tagállamban kell összegyűjteni a szükséges aláírásokat február 7-ig. Spanyolországban és Szlovéniában is csak pár ezer aláírás hiányzik, ezért bízunk benne, hogy sikerülni fog. De fontos, hogy minden egyes aláírás számít, így az osztrák állampolgársággal rendelkezők is arra kérem, támogassák a kezdeményezést!

A szerző az RMDSZ európai parlamenti képviselője, az Európai Nemzetiségek Föderatív Uniójának elnöke, a Minority SafePack kezde- ményezés összehangolója.

tások ütközését – hegemoniaellenes regionális at- titűdöt ébresztett fel. Az ÚJ ROMÁN TRANSZSZILVANIZMUS A BUKARESTTEL SZEMBEN berzenkedő erdélyi román identitásnak ad hangot, és jórészt gazdasági érveket keres magának. Ez ta- lálközásban az erdélyi magyarok Kós Károlyi-hagy- mányával, amely a trianoni rendezés után még nem politikai program volt, hanem a magyar kulturális önvédelem ideológiája. Ebben a találkozásban kö- ronalazódik az újabb politikai transzszilvanizmus, bár az is tény, hogy ennek az eszmének az igazi poli- tikai artikulálása eddig mindegyre elbukott.

A BUKÁST – EGY ERŐS, ROMÁN-MAGYAR EGYÜTTMŰKÖDÉSEN ALAPULO TRANSZSZILVANISTA PÁRT létrehozásának a siker- telenségét – az erdélyi térség jellege alapján is ér- telmezhetjük. Paradox módon, Erdély nem olyan régió, amely társadalmilag újra konstruálható, amiként a régióépítés újabb társadalom-földrajzi teóriái (például a finn Anssi Paasi elmélete) ezt meg- fogalmazták. Erdély inkább többé, párhuzamos – de történelmileg mégis összekapcsolt – régióépítési folyamat közös kerete. Ez az örökölt belső regionális tagság, amely politikailag oly nehéz teszi az átfogóbb erdélyi kezdeményezéseket. Igazi pa- radoxon az: a politikai transzszilvanizmus, „külön történelmi egységek” és közep-európaiságból ered, de ugyanakkor esztelensége is Erdély sajátos szer- kezeteire vezethető vissza.

BAKK MIKLÓS

A magyar menekült iskolák krónikása Dr. Alföldi László Mihály (1938–2020)

Gyászjelentés: 2020. december 10., és azóta is győ- tőr a kérdés, hogyan lehetne összeállítani mozgalmas életének legalább a vázlatát. Feltehetőleg élete fő mőve, a Magyar menekült iskolák Ausztriában 1945–1963. német eredetiben; Ungarische Flüchtlingschu- len in Österreich 1945–1963 (2013).

Leemelem a polcról a könyvet és lapozgatom, forgatom mind a 361 oldalt, és valahogyan Arany János Hunok táborá öltik fel bennem, de előbb le kell törölnöm az emlékezetre rakódott port, hogy egészen tisztán, elevenen, és mégis rejtélyes mesz- seségben felderengjen mindaz, ami immár Atlan- tiszként emlíreli.

Csак nyitott tudtam meg róla, hogy az Egyesült Államokba vándorolt ki érettségi után. Évek múl- va újra megjelent Innsbruckban, hogy elvégezze az egyetemen a történelem szakot. Előtte szólt diákélményekkel és háláértéssel tel- len úgy határozott, hogy feldolgozza a magyar (kő- zép)iskolák történetét. Erre azért is nyílt lehetősége, mivel haláláig ellenére nem Vietnámban, hanem – és mégis beszámolója szerint – Kambozsában történt, amikor egy éjszakai bevetésen túl korán

VENDIÁK

Ukrán–magyar kapcsolatok: kiút a zsákutcából?

Vegyes évet tudhat maga mögött az ukránai magyar kisebbség, a COVID-19 Kárpátalja lakosságának mindennapjaira is rányomta bélyegét. A nehézségek ellenére múlt év októberében sikeresen végbementek az Ukrajna-szerre soron következő önkormányzati választások, melyeken a helyi magyarság a KMKSZ színeiben történelmi sikert ért el. Ugyanakkor az Ukrajna és Magyarország között a kárpátaljai magyar kisebbség jogai miatt már évek óta húzódoó konfliktus-sorozat a helyhatósági választásokat követő hónapokban drasztikusan tovább éleződött. Több helyi magyar fórum is a KMKSZ elleni „politikai boszorkányüldözésként” számolt be az eseményekről. A kulturális szövetség elnökeit, valamint költségvetési alapítványait szeparatizmussal vádolták meg. Csak remélni lehet, hogy a külügyvégre január 27-i találkozója hozzásegíti a két országot a súlyos kérdések rendezéséhez.

Mind a magyar, mind pedig az ukrán külügy részéről párbeszédkészségről számoltak be, melynek eredményeként január 27-én Kijevben sor került Magyarországgal és Ukrajnával külügyi minisztereknél találkozóira. Kijevbe utazást megelőzően Sziijártó Péter magyar külügyér megerősítette, hogy az utóbbi időben sajnos „némi átmeneti enyhülést követően ismételtén nagyon rossz irányba indultak meg Ukrajna és Magyarország kétoldali kapcsolatai”. Kijelentette, hogy annak érdekében reptül az ukrán fővárosba, hogy arról tárgyaljon kijevi partnerével, miképp lehetne megállítani ezeket a rendkívül negatív folyamatokat, hiszen „nyilvánvalóan ez lenne az érdeke Ukrajnának, Magyarországnak és a Kárpátalján élő magyarságnak is”.

Az Ukrajinszka Pravda-hoz hasonlóan, a magyar külügyér is elismerte, hogy a közös tárgyalásokat megelőző napon az ukránjai magyar nagykövetségre egy fenyegető levél érkezett, mely mindenfajta vénytást helyezett kilátásba az ukránjai magyarokat illetően a két fél közötti tárgyalások létrejötte esetén. A fenyegetést önmaguknak ukrán hazafiaknak nevező személyek küldték. Dmitro Kuleba még aznap este hivatalosan elítélte az esetet, ez ügyben az ukrán illetékes szervek nyomozást indítottak. Az említett ukrán sajtóorgánium Kulebát idézve még hozzáfette: „Valakinek nagyon nagy szüksége van olcsó provokációkra Sziijártó Péter látogatása előtt.”

Végeredményben a találkozó megtörtént, a külügyérek szemtől szemben tudtak tárgyalni. A találkozó utáni sajtótájékoztatóján Dmitro Kuleba kijelentette, hogy „sikerült olyan partnerként azonosítani beszélőnket, akik meg szeretnék oldani a felek közötti nehézségeket, nem pedig új problémákat akarnak alkotni. Emiatt megegyeztünk, hogy a közeljövőben sor kerül az ukrán–magyar vegyes bizottság tárgyalására

az oktatást érintő kérdésekkel kapcsolatosan”. Rámutatott, hogy mindketten egyetértettek, hogy az ukrán–magyar kapcsolatokhoz „forró szívvel, de hideg fejjel” kell közelíteni, a kétoldali kapcsolatot a kölcsönös tiszteltet és bizalom jegyében kell, hogy fejlődjön. Kuleba külön leszögezte, hogy Magyarország mindig is következetesen támogatta Ukrajna szuverenitását és területi egységét, külön megköszönte az ott jelenlévő magyar külügyér kollégájának, hogy ő volt az egyike azoknak, akik aláírták a közelmúltban Josep Borrell-nel intézett levelet, miszerint a Keleti Partnerség országainak szolgáltatásainak vakcinát a COVID-19-vírus ellen. Kuleba ugyancsak megköszönte Magyarországnak humanitárius segítségét, melyet a kelet-ukrajnai helyzet által érintett gyerekek táboroztatásában nyújt. Köszönetnyilvánításainak sorát az ukrán külügyminiszter a következő megállapítással zárta, melyre elvileg előzetesen külön is kitért a két fél: „... Azl szeretném még mondani, hogy van egy jelentős akadály a magyar–ukrán kapcsolatok fejlődésének – ezek az érzelmek és a gyanakvások”.

Kuleba leszögezte, hogy „semmi alap nincs azt feltételezni, hogy az ukránjai magyar közösség hajlamos szeparatizmusra, mint ahogy arra sincs alap, hogy az ukrán állam bármilyen kárt szeretne okozni a Kárpátalján élő ukránjai magyaroknak. Mi egy ország vagyunk, egy társadalom, és ez mindig így lesz”. Viszont azt is hangsúlyosan megjegyezte, hogy elfogadhatatlannak tart bármilyen ukránellenes retorikát, mely különböző körökől elhangzik Magyarországon.

Sziijártó Péter elmondta, hogy a magyar fél többek között ígéretet kapott az oktatási törvény és a magyar nyelvű órák számának felülvizsgálására, arra, hogy a nemzeti kisebbségekről szóló törvény előkészítése során konstruktív és érdemleges párbeszédet fog folytatni az ukrán fél a kárpátaljai magyar kisebbséggel, valamint azt is, hogy a magyar nyelv már nem regionális nyelvként szerepel Ukrajnában. De, hogy azt milyen státuszba sorolják be, a sajtótájékoztatóból sajnos nem derült ki. Ha csak említőlegesen is, de szó esett a Zelenszkij–Orbán találkozó jövőbeli lehetőségéről. Kuleba szavaival élve, „mindkét fél azon dolgozik, hogy ezt a találkozót maximálisan eredményessé tegyék, és hogy ez a találkozás egy új lapot nyisson a kétoldali kapcsolatokban, ami a kölcsönös tiszteltet alapján nyugszik”. Minden biztató gesztus ellenére azonban a találkozó érezhető volt a feszültség, erről tanúskodik a két ország sajtójának az eseményt követő különböző reagálása is. Viszont ezt az is okozhatja, hogy sajnos a két fél utóbbi találkozóinak sajtótájékoztatóján több, értelemzavaró és ferdtől távolcsolási hiba is elhangzott.

PALÁDI RENÁTA

A bennünk élő ember és a bennünk rejlő nacionalizmus

Mi mindent válthat ki egy rettenetes természeti katasztrófa az emberekből? Szánakozást, megrendülést, mely egyúttérzés, lelki segítségnyújtást, tevése, cselekvő hozzáállást. S mi történik akkor, ha egy erősen nacionalista régióban játszódik le mindez, ha történetesen Horvátországa a szenvedő fél? S mivé fokozódik a helyzet, ha Szerbia felajánlja segítségét? Gyűlöletbenzédde, az áldozatok nemzetiségi alapon történő listázására, az évtizedekkel ezelőtti testvérháborúk fájó sebeinek feltépésére. Miközben a két országban élő emberek nagy része normális világ polgáiraiként reagált, akadt egy elenyésző, ám annál hangosabb és habzóbb száju kisebbség, amely ismét megmutatta, hogy a balkáni jelző miért bír annyi negatív jelentéstartalommal.

December utolsó napjaiban, karácsony és újév között több földrengés rázta meg Horvátországot. A két ünnep között először 5,2-es erősségű földrengést mélynek, melynek epicentruma 12 kilométerre volt Sziszekől és 51 kilométerre a fővárostól, Zágrábtól, amelyet másfél órában belül egy 4,7-es és egy 4,1-es erősségű földrengés követett. A rengést egész Közép-Horvátországnak érezte a lakosság, sőt Magyarországa és Szerbia egyes részein is. Emlékszem, az itthoni sajtóban ez volt a fő hír, és a helyi bolton is erről beszéltek az emberek, amikor beléptem, az elárusító éppen azt mesélte zaklatottan, hogy a polcokon levő palackok összekoccantak. Egy nappal később újabb, 6,3 erősségű földrengés rázta meg Horvátországot, ennek epicentruma Zágrábtól 46 kilométerre, a közép-horvátországi Petrinja közelében volt, ahol több épület is összedőlt, egy gyermek meghalt, többen megsérültek, a Petrinján készült fotók pedig bejárták a világot. Zágrábban is jelentős károk keletkeztek, Sziszek és Petrinja mellett majdnem kilencven kisebb településen okozott súlyosabb károkat a földmozgás. Heten meghaltak és többen megsérültek, a horvát kormány az új év második napjára nemzeti gyásznapot hirdetett. Magyarországgal együtt tizenegy uniós tagállam és Törökország ajánlotta az azonnali segítségét: ágyakat, sátrakat, hálózásokot, melegítésre és világitásra szolgáló berendezést és konténereket küldtek Horvátországa.

Szerbia is felajánlotta segítségét. Alekszandar Vucic szerb elnök azért a kérréssel fordult a kormányhoz, hogy küldjön egymillió eurónyi támogatást Horvátországnak. Az államfő így fogalmazott: „Azt kívánom Horvátországnak, hogy épüljenek fel, és gyorsan állítsák helyre az összes épületet. Ha bármiben segíteni tudunk, megteszük. Nagyon sajnálom, és készen állunk minden fajta segítség nyújtására, legyen az pénzügyi vagy technikai.” Az építőipari vállalatok egy horvát település romba dőlő házainak újjáépítéséhez kínáltak fel segítségüket. Egyszerű, hétköznapi emberek biztosították támogatásukról e-mailben a horvát nagykövetséget, és kérdezték meg, miként segíthetnek. A közösségi oldalon segítő céllal külön csoport jött létre, mely egy bejegyzésben arról számolt be, hogy szerbiai emberek tucatjai ajánlottak

fel vagy találtak lakhatási lehetőséget a veszélyeztetett, fél horvátországi embertársainak. „Itt a végső ideje, hogy egyszerűen csak emberek legyünk. Ez az adakozás ideje” – ízentek. Egy belgrádi építők felára nagy betűkkel írták fel, hogy Petrinja, és mellé egy piros szívet festettek fel. Megható üzeneteket váltottak szerbek és horvátok, amik a szolidaritásról, támogatásról, együttérzésről és őszinte köszönetről szóltak. Sokan nem felejtették el, hogy Horvátországa is segített Szerbiának, amikor a közelmúltban az országot óriási áradások sújtották.

Ugyanakkor egy agresszív kisebbség örömeinek adott hangot. Tucatszámra lehetett olvasni olyan bejegyzéseket, amelyek arról szóltak, mekkora szerencse a Horvátországot ért természeti katasztrófa. Egyesek annak örvendeztek, hogy Zágrábot is elérte a földrengés, „legalább végre eltűnnek a föld színéről a horvátok”. Mások a szerb államfőt szidták, amiért támogatást nyújt Horvátországnak és szolidaritásnak adott hangot. Egy belgrádi bulvárlapban feltették a kérdést, vajon Vucic miért segít nekik annyi sértés és kínzás után. „Hiába minden, a horvátok továbbra sem szeretik magukat és soha nem is fogják” – írta egy televíziósatorna a honlapján. A Petrinja felirata és a felstett piros szívre pedig valaki a szerb jelképek számító négy S betűt festette rá, és mellé az üzenetet: Jasenovac, Bljesak, Oluja, Vukovar (a szerbellenes horvát hadműveletek helyszínei). „Tényleg állatok vagyunk” – ez volt a címe egy belgrádi hírportál cikkének.

A horvát sajtó egy része sem maradt adós: „Tőled az a legnagyobb segítség, hogy minél távolabb vagy” – kommentelték az egyik lapban a szerb államfő által felkínált támogatást. „Vucic, köszönjük, de nem kérünk a segítségéből. Inkább fedje fel a tömegsörhét, fizessen kártérítést, adja vissza, amit elrabolt tőlünk. Ez éppen elég lesz” – olvasható ugyanott. S szintén erről a honlapról egy másik vélemény: „Időnként szegyelem magam, amikor a hozzászólásokat olvasom. Az embernek az az érzése, hogy a Duna egyik oldalán berendeződött csapatok, a másik oldalán pedig csetnikek vad hordája veszi körül. Pedig ez nem így van! Ez csak egy kisebbség véleménye, amely túlbírája a normális átlagpolgárokat ebben a régióban”.

Három évtizeddel a '90-es évek háborúi után is ott feszül egyesekben a nacionalizmus, és lecsap minden alkalommal, amikor csak teheti. Szavakat nem válogatva, sebeket feltevve, ugrásra készen állva, hogy előcsalogassa, felébressze e régió sokat szenvedett népében a dühöt, az erőszakot, az utálatot. Van e bármilyen következménye annak, ha valaki álnév alatt vagy névvel, arcal túlbírmeltséget szít? Készen áll-e elhatárolódni bármelyik ország vezető felé? Készen az ilyen megnyilvánulásoktól? Vagy tényleg a(z) (el)hallgatás a legjobb válasz? Miközben a józan polgár is sokszor úgy érzi, mindkét ország vezető politikusai alig várják az alkalmat, hogy legalább verbálisan egymás nyakának essenek.

FEHER MARTA

RMDSZ: Kormányon – miért, kivel, hogyan?

Románia lakossága legutóbb 2020. december 6-án választott parlamentet.

Romániai parlamenti választások általában alacsony részvétellel (2012: 36,54, 2016: 39,495) zajlanak, ha a járványt is figyelembe vesszük, a mostani távolmaradás nem kivívó. Az bizonyos, hogy a választók jelentős része érezte azt, nincs kire szavaznia: a 2016-os választásokon magasán (45,47%-kal) nyertő szociáldemokraták katasztrófális kormányzásuk miatt bizalmatlansági indítvánnyal 2019-ben megbuktatták, az őket váltó liberálisok a 2019 keso őszi 47%-ról kormányzati teblábolásaik miatt 30% közelébe estek vissza. Mindkét nagy pártot rossz kormányzati teljesítményük miatt a szavazók megbüntették: a Szociáldemokrata Párt 28,9, a Nemzeti Liberális Párt 25,2%-ot kapott. Őket követi a Mentsétek meg Romániát (USR-PLU) pártverszesség 15,4%, majd az RMDSZ 5,7%-os eredményével – ezek a pártok bejutottak a parlamentbe. A nagy meglepetést az AUR (Alianța pentru Unirea Românilor – Románok Egyesüléséért Szövetség) alakulat jelenti 9,1%-os eredményével.

Az AUR (a betűző magyarul aranyat jelent) 2019 szeptemberében alakult, szélsőségesen jobboldali, és politikai üzenetait a Moldáviával (egy külön országgal) való egyesülés, az egyház (a maszkviselés ellenzésében lettek partnernek), a magyarellenesség, és a család értékeinek hangoztatása uralja. Persze, nehéz egy olyan társaságot politikai értelemben komolyan venni, amelyik futballhuligánok módjára viselkedik, s amelynek emlékeztetése fellépése az üz-völgyi katonai temetőben történt, amikor a magyarok ellen uszítottak nyíltan (2019. június 6.), a mostani pártvezérrel, George Simionnal az élen. Őt hivatalosan tiltakozónak lehet nevezni, 2012 óta folyamatosan zavargások szervez, ha nincs politikai témája, akkor focimérkőzések hangulatát durvítja el. A vezér egyik helyettese Dan Tanasă, aki spanyolul beszél, „magányában” gyártotta a magyar- és székeyllelles fejleltéseket, és elérte, hogy székeyl falvakban a községháza helygymányos, senkit nem bántó feliratokat a kettőcsereáni „formális helyes” polgármesteri hivatalra, és a székeyl zászlókat ezekről le kellett venni. Egy jóslatot merek megfogalmazni az AUR kapcsán – ha a hagyományos politikai pártok valamilyen kapitális hibát nem vétenek az elkövetkező időben, újból nem jutnak be a parlamentbe.

A szociáldemokraták hiába nyerték meg a választásokat, nem volt kivel parlamenti többséget kialakítaniuk: az AUR előre bejelentette, ellenzékbe lopolitizál. Nem is tehetett mást, hiszen programja sincs. A másik három párt összefogott, és 56%-os támogatottságot többséget hoztak össze. Ehhez persze kellett

lettek a romániai nem magyar kisebbségek – akik összesen 18 tagú képviselőházi csoportot alkotnak, és hivatalból kormánypártiak. Kérdés, a kisebbségi politikai képvislet milyen szerepet vállalhat egy törvényhozásban, illetve a kormányzásban? A kisebbség érdekeinek politikai képvisletele elméleti dilemmák forrása, mert egy állam heterogén népességű csoportjainak egyidejű képvisletele a demokrácia mai keretei között nincs lehetőség.

A politikai egyseregy alapján, a többségi demokrácia elvei szerint akkor van esélye győzelemre, ha többsébe tud kerülni, ha másokkal el tudja fogadtatni célkitűzéseit. Szükség-e többségnek a kisebbségi egységűldő soha nem alkot többséget. Kormányra kerülés esetében egy bizonyos többség részeként kaphat támogatást, de két, egymásnak ellentmondó szempontot kell (ene) egyidejűleg érvényre juttatni. Az állam félti szuverenitását (a románok féltik Erdélyt, amit úgymond a magyarok el akarnak venni, vagy horroribale dictu autonómiát akarnak), a kisebbség pedig a saját létezéséért aggodí. A kisebbségi képvislete nem viselkedhet úgy, mint egy politikai párt, még ha a kívülálló számára látszólag pártként működik is, mert amikor a kisebbségi érdekek védelmezéséről van szó, mind az ellenzék, mind a hatalom levő többségi pártok, politikai színek feltréve, egyetlen közös ellenzéké válnak a kisebbségekkel szemben.

Kormányon kívül nem jut, a kormányzati részvételt sem garancia. Ezt láttuk. Az RMDSZ 1990 óta több alkalommal volt kormányon. Minden kormányzati részvételnél megvoltak a kitűzőtt céljai: a legfontosabbat, a kisebbségi szempontoknak megfelelő kisebbségi törvényt nem sikerült elfogadtatni.

2020-ban itt az újabb lehetőség: a Florin Cițu kormány. Ez esetben az RMDSZ a mérleg nyelvének szerepet

repet játszott, az eddig legerősebb részvételt tudta elérni: miniszterelnök helyettes plusz három miniszter: munkaügy, fejlesztés és közgazdasági tárca, a környezetvédelmi tárca meg a sport és ifjúságügyi tárca. Vannak miniszteriumok, amelyek komoly központi pénzek felett döntenek egy-egy szakterületen, és vannak miniszteriumok, amelyek jelentős társadalmi felelősséggel járnak (egészségügy, környezetvédelem). Végül vannak olyanok, amelyek a kormány-

zati építkezésben szükségesek, de nem jelentősek (kereskedelem, sport és ifjúság). A kisebbségvédelem pedig csak akkor kapott miniszteri szintű kormányzati képvisletelet, ha az RMDSZ kormányon volt – az új kormányban nincs ilyen tisztség. Első alkalommal történik meg, hogy olyan miniszterium vezetése kerül az RMDSZ-hez, ahol fontos országos programokat kell levezényelni, jelentős források felett dönt a fejlesztési, közgazdasági és közmunkakalokért felelős miniszter. Ez siker. Pontosabban esély. Mennyi valósul(hat) meg az RMDSZ céljaiból? A Cițu-kabinet négy évre szóló, 270 oldalas programjának külön kétoldalas kisebbségek védelmével kapcsolatos fejezete van, törvényalkotási kormányzati intézkedésekkel, de a közgazdasági anyanyelvhasználatra és anyanyelvű oktatásra vonatkozó céltűzések átszövki a dokumentum egészét, és számos más ágazati politikánál is megjelennek. Újból napirendre kerül a kisebbségi törvény. A kormányprogram struktúrája sajátos, miniszteriumok szerint tagoltak, ezért nehéz átlátni az egészet, nem lehet felmérni az abszolút prioritásokat.

Az új kormány hivatalba lépésekor a román-magyar viszonyról jól alig mondhatni. Régóta nem volt annyira rossz a román–magyar diplomáciai viszony, mint az elmúlt egy évben. Magyar vélemény szerint a trianoni békediktátum évfordulója a legrosszabbat hozta ki a román politikai elitből, míg a románok úgy

érezte azt, hogy a férfiak jobb politikai vezetők, 42 százalék pedig úgy gondolja, hogy jobb gazdasági vezetők, mint a nők. A nők munkapiacpárti diskriminációját a kérdezettek fele tartotta elfogadhatatlannak, és egyharmada értett vele egyet. Ez utóbbi arány alacsonyabb a romániai átlagnál (43 százalék). A nemi szerepek illyentén felfogását, vagyis, hogy a közszerfában elfogadottabb az egyenlőségpárti álláspont, mint a magánszférában, az ezzel foglalkozó kutatók gyakran írják az államszocializmus számlájára, amely, miközben ösztönözte a nők munkapiacpára lépését, a magánszférában a hagyományos nemi munkamegosztást támogatta.

Lényeges eredmény, hogy a családdal kapcsolatos értékekben nincs különbség a többség és kisebbség között. Ebben a tekintetben az erdélyi magyarok Romániához, és nem a némikepp liberálisabb és inkább egyenlőségpárti Magyarországhoz hasonlítanak. Az erdélyi magyarok ezzel elitnek az olyan kisebbségi közösségektől, mint az észtorzálk orosok, bulgáriai törökök, vagy macedóniai albánok, ahol a többséggel viszonyitva eltérő (alapvetően konzervatívabb) családi-magánéleti mentalitás jellemző.

Vallásosság

A vallásosság tekintetében Románia sajátos helyzetét kell kiemelniük, amely gyakorlatilag minden mutató szerint Európa legvallásosabb országa. Itt a legmagasabb a felekezeti kötődéssel rendelkezők (97 százalék), a rendszeresen templomba járók (31 százalék), a rendszeresen imádkozók (81 százalék), a magukat vallásosnak tekintők (85 százalék), az istenhívők (97 százalék) és a feltámadáshívők (69 százalék) aránya. Az Európa nyugati felét jellemző szekularizációs trenddel szemben ráadásul Romániában inkább egyfajta vallási revitalizációról beszélhetünk, ami az előbb említett mutatókban is megmutatkozik. Az ezzel foglalkozó kutatók több tényezőt említenek az intenzív vallásosság okaként. Egyrészt, a Román Ortodox Egyház ugyan alárendelődött az államnak a múlt rendszerben, de más országokhoz képest erős intézményrend-

vélük, a magyar kormány erdélyi politikai aktivitásának növekedésével provokálta a többségi román társadalmat. A feszültség régóta lappangott, majd az üz-völgyi temetőben törtéttékl jött a felszínre, és a legújabb fordulatban, hogy június 4-ét, a trianoni szerződés napját törvényileg hivatalos ünnepé nyilvánították. Megerősödtek a magyarellenesség hangok és kirohanások a román politikai elitben. Sziijártó Péter – aki 2019. július elején az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet informális külügyminiszteri találkozásán találkozt román kollégájával, Teodor Melescanuval – kijelentette, ebben a helyzetben a magyar külpolitika nem maradhat csendben. Magyarország továbbra is arra törekedne, hogy a két ország „kapcsolatrendszere visszatérjen a kölcsönös tiszteltet és a pozitív dinamika talajára”, mert ez lenne a jobb mind Magyarországnak, mind Romániának, de mindenképp ezt lenne a legjobb az erdélyi és a székeylföldi magyarságnak is. A kormányprogram egy semleges mondatlalt intézi el a román-magyar kapcsolatok kérdését: az alapszerződés és a 2002-ben megkötött stratégiai partnerségi szerződés alapján ilyen tisztség. Első alkalommal történik meg, hogy olyan miniszterium vezetése kerül az RMDSZ-hez, ahol fontos országos programokat kell levezényelni, jelentős források felett dönt a fejlesztési, közgazdasági és közmunkakalokért felelős miniszter. Ez siker. Pontosabban esély. Mennyi valósul(hat) meg az RMDSZ céljaiból? A Cițu-kabinet négy évre szóló, 270 oldalas programjának külön kétoldalas kisebbségek védelmével kapcsolatos fejezete van, törvényalkotási kormányzati intézkedésekkel, de a közgazdasági anyanyelvhasználatra és anyanyelvű oktatásra vonatkozó céltűzések átszövki a dokumentum egészét, és számos más ágazati politikánál is megjelennek. Újból napirendre kerül a kisebbségi törvény. A kormányprogram struktúrája sajátos, miniszteriumok szerint tagoltak, ezért nehéz átlátni az egészet, nem lehet felmérni az abszolút prioritásokat.

Az új kormány hivatalba lépésekor a román-magyar viszonyról jól alig mondhatni. Régóta nem volt annyira rossz a román–magyar diplomáciai viszony, mint az elmúlt egy évben. Magyar vélemény szerint a trianoni békediktátum évfordulója a legrosszabbat hozta ki a román politikai elitből, míg a románok úgy

érezte azt, hogy a férfiak jobb politikai vezetők, 42 százalék pedig úgy gondolja, hogy jobb gazdasági vezetők, mint a nők. A nők munkapiacpárti diskriminációját a kérdezettek fele tartotta elfogadhatatlannak, és egyharmada értett vele egyet. Ez utóbbi arány alacsonyabb a romániai átlagnál (43 százalék). A nemi szerepek illyentén felfogását, vagyis, hogy a közszerfában elfogadottabb az egyenlőségpárti álláspont, mint a magánszférában, az ezzel foglalkozó kutatók gyakran írják az államszocializmus számlájára, amely, miközben ösztönözte a nők munkapiacpára lépését, a magánszférában a hagyományos nemi munkamegosztást támogatta.

Lényeges eredmény, hogy a családdal kapcsolatos értékekben nincs különbség a többség és kisebbség között. Ebben a tekintetben az erdélyi magyarok Romániához, és nem a némikepp liberálisabb és inkább egyenlőségpárti Magyarországhoz hasonlítanak. Az erdélyi magyarok ezzel elitnek az olyan kisebbségi közösségektől, mint az észtorzálk orosok, bulgáriai törökök, vagy macedóniai albánok, ahol a többséggel viszonyitva eltérő (alapvetően konzervatívabb) családi-magánéleti mentalitás jellemző.

Érdemienyünk szerint az erdélyi magyarokat is a romániaihoz hasonló (európai összehasonlításban kiugróan magas) vallásosság jellemzi, annak ellenére, hogy a magyarok túlnyomó többsége nem a domináns ortodox felekezethez tartozik. Így az erdélyi magyarok 99 százalékának van felekezeti kötődése, 34 százalékuk templomlátogató, 83 százalékuk imádkozik rendszeresen, 89 százalékuk tekinti magát vallásosnak. A fokozott vallási aktivitás egyebeknt más, a többségtől eltérő felekezethez tartozó kisebbség esetében is jellemzőnek bizonyult.

KISS TAMAS

Nemzeti Kisebbségkutató Intézet, Kolozsvár

Aprócska rész vagyok, nem érthetem az egészet, Ha majd egyszer megérem, megélek az egészem. Múltam kútját merem, és öntözöm a láthatárt, Ott a végteleben bímbó fakad, kristálycsillárti Fest az égre, hadd illatozzanak a csillagok, S ki elhervad, múltja kutam mélyéből felragyog.

Aprócskát dobbanó szívemben lepkeszárny csapdok, Pupillám összehúzza a fényt, talán álmomok. Múltló szilakóbó újra zsebkész, a tere, Az idő mintát varr rá, vagy talán a képzelet. Igéző minták, eszáltnak relik az anygok, S ahogy merem a vizet, egyre boldogabb vagyok.

Románia: az anyahajó lassan fordul

Novemberi keltezésű „jóslatunknak” megfelelően újra tagja a román kormányának a Romániai Magyar Demokrata Szövetség. Ennek kizárólagos előfeltételeként a romániai magyarság legnagyobb pártja és érdekvédelmi szervezete közel hatszázalakos választói támogatottsággal bejutott a parlamentbe. Kelemen Hunor szövetségi elnök a kampány idején is hangoztatta, hogy az RMDSZ nem pusztán az ötszázalakos küszöb megugrását jelöli meg célként, hanem olyan fajtsúlyos parlamenti jelenléttel megteremtés is, amellyel a szövetség e tekintetben is megalapozottan jelzi kormányzati szerepvállalási hajlandóságát „A kormányzásban való részvételt lényege az RMDSZ számára nem az érzelmi-ideológiai azonosulás valamelyik párttal, hanem annak az eszköznek a megragadása, amelynek révén fokozott hatékonysággal lehetünk képesek a romániai magyarság érdekeinek a képviselétére. Márpedig gazdasági tekintetben ezek a legtöbb esetben azonosak az ország érdekeivel” – fogalmazott Kelemen.

Nos, a választás után fellálló hárompárti jobbközép koalíció legkisebb tagja Kelemen Hunor miniszterelnök-helyetteséggel, Cseke Attila közgazdasági, fejlesztési miniszterrel, Tanczos Barna környezetvédelmi, vízügyi, erdészeti tárcavezetővel, valamint Novák Eduárd ifjúsági és sportminiszterrel erősíti a bukaresti kabinettet. Az igazi kérdés persze az, mennyit profitálhat a romániai magyarság

ebból a szerepvállalásból. A négy évre szóló, 270 oldalas kormányprogram például kétoldalas fejezetet szentel a kisebbségvédelemmel kapcsolatos törvényalkotási, kormányzati intézkedéseknek. Több helyen jelennek meg a közgazdasági anyanyelvhasználatra, illetve az anyanyelvi oktatásra vonatkozó célkitűzések. A kisebbségek kölcsönös védelmére a külpolitikai fejezetnek a román–magyar kétoldali kapcsolatokra vonatkozó szakasza is kitér. Románia az 1996-ban aláírt alapszerződés és a 2002-ben kötött stratégiai partnerségi jegyében, „az európai értékek szellemében és a jövő felé fordulva” szándékozik jószomszédi kapcsolatait fejleszteni Magyarországgal, és a kisebbségi vegyes bizottság tevékenységének újraindítását sürgeti. A külpolitikai fejezetben a gyakorlatias együttműködést, a külpolitikai polgárainak jólétét szolgáló, kölcsönösen előnyös projektek előtérbe helyezését, újabb román–magyar közös kormányviselesek szervezését szorgalmazza.

A dicséretes szándékok ellenére sokan fogadták kételkedéssel a viszony javítását célzó terveket, hiszen egy év sem telt még el Klaus Iohannis államelnök emlékeztetés magyarellen kirohanásai óta. Kelemen Hunor így reagált a felvetésre a Krónika című napilapnak adott nyilatkozatában: „Kétségtelenül a legfontosabb az elnök viszonyulása. Ez változhat, változni is fog. Az országok nem olyanok, mint egy kis jetski, inkább egy anyahajóhoz

hasonlítanak, idő kell nekik az irányváltoztatáshoz. Én bízakodó vagyok, a magunk részéről érvelni fogunk az irányváltás mellett.” Az azonnali kormányzati intézkedések listájára természetesen hosszú. Az RMDSZ prioritásai élén a közlekedési infrastruktúra javítása áll, amelynek terén Románia a kontinens sereghajtói közé tartozik, így nemcsak a magyar közösség életminőségének növeléséről, komfortérzetének fokozásáról van szó. E terület fejlesztése a befektetésvonzás, a munkahelyteremtés elengedhetetlen előfeltétele. Itt is vannak sajátos erdélyi magyar érdekek, mint például a brassói nemzetközi reptér 2021 második felére ígért megnyitása. A két legerintettebb székeylföldi megye, Kovászna (Háromszék) és Harghita a finanszírozásban is részt vállalt, leginkább azonban a légikikötő minél gyorsabb megközelíthetőségét lehetővé tevő infrastruktúrális fejlesztésekben érdekeltek. A reptérprojekt mellett zajlik a Háromszéken galmai autótűt nyomvonalának kialakítása, de támogatják a Székelyföldet övező autópályaterveket is.

Az RMDSZ abból az alapállásból kiindulva tervez, hogy az új kormánykoalíció képes lesz végigvinni a parlamenti ciklus négy évét. A kormánypartnernek közötti bizalom szintje ma nem túl magas, de ha a múltat nem is lehet megváltoztatni, a jövőt talán igen. Erre ma még nyílik lehetőség.

CSINTA SAMU

VESZELKA ATTILA

Hagyó, Catullus

Hagyó, Catullus, Lesbía messze jár, őt visszavárunknk ostoba férfijénzés. Szölgalekűvé ne álazza Catust asszonyi fortély.

Hogy mulatnak, nézd, Aurélius, a szájbá fúrt ajkú Furius, gunyolva kinodát. Jöjj hát, s vígdozz velünk, mint régi barátunk.

Lyd dalok s színbor melegítse szívünk, s gyöngy fogú lánykák kacagása leljen végre lelkebben puha fészket, és Calvusra ne fújlass.

Majd kemény s vad verseket trsz megint, míg áldozunk böszen Dionysos oltárán, barátocskám, szerelemre készen, mámoros aggyal,

s Róma mocskát újra aranyra váltod. Rajta, öltsd hát fel köpenyed, s kövess most, majd a ceasar horkol. Irány a csapszék és a hetérák.

Molnár Ottó prelátus életútja

Az '56-os szabadságharc letiprása után Molnár Gyula feleségével Molnárné, született Légli Juliannával, három csíri leányukkal és 1950-ben született fiukkal Ottóval Magyaránadalja közelében lépte át a magyar-osztrák határt, és érkezett szabad földre, Ausztriába. A család, köztük az alig hatéves Ottóval, Stájerországban talált otthonra, ahol néhány menekülttábori év után, biztos egzisztenciát teremtettek maguknak. (Ottó testvérei is egyetemen végeztek).

A tavaly decemberben 70. életévét betöltött Molnár Ottó „karrierje”, helyesebben hivatása, csúcsa névjegyéből is kiolvasható: *„Provisor Prälät Mag. Pfarrer von Graz- Kalvarienberg, Diöcese Graz-Seckau*.

A négygyermekes család már a táborokban magára vonta a katolikus és tartományi segélyszervek figyelmét és kiváltotta támogatásukat. Ezek által került a család Kaiserwaldba, majd Pirkára, ahol a szülők felépítették családi házukat. Közben részt vettek Grácban a katolikus lelkeséggé, a Christiana Hungaria és a Diákszövetség életében. Ottó szorgalmasan ministrált az akkori magyar lelkesé P. Nyers János miséin, aki a fiú felkébe ültette a papi hivatás csíráját.

A szülők figyermeküket az osztrák elemi iskola elvégzése után, Németországban a Burg Kastl-i Magyar Gimnáziumba írtatták be. Ott tanárai a magyarságismeretet, a hazafiságot és a történelem iránti érdeklődést oltották szívébe. Tagja lett az iskola cserkészcsapatnak, a Külföldi Magyar Cserkész-szövetségnek. A cserkészet ma is szívügye!

1971-ben, érettségi bizonyítvánnyal a zsebében hazatért Pirkára édesanyjához. Osztrák katonai szolgálata alatt javára szolgáltak a cserkészetben és autóvezetésben szerzett tapasztalatai. Egyik magasrangú parancsnok sofőrként ő is kitüntetést kapott a karinti-ai árvízi katasztrófa alkalmából. Leszerelése után, a gráci egyetemen folytatott teológiai és történelmi tanulmányokat, szerzett magiszteri diplomát. Deutschlandsbergen hat évig történelem és hittanszakos tanár volt a két kereskedelmi iskolában.

Az élet útjai kifürkészhetetlenek! Az immár felnőtt hitoktató élete kettős útkeresztződéshez ért. Ő, a papi hivatás mellett döntött, de választania kellett, hogy osztrák, vagy magyar papként áll-e Isten és az egyház szolgálatába.

Hadtörténész és krónikás

Marossy Endre 75 éves

Marossy Endre a napkeleti bölcsekkel vagy legalábbis az ő botelemi látogatásuk napján vette földi életének kezdetét éspedig 75 évvel ezelőtt. Nem megszokásból, udvariasságból, hanem érdemei elismeréseként kell kifejezésre juttatni vele szemben a tiszteletet, megbecsülést.

Hivatalosan ilyen alkalmakkor babérkoszorúkra való utalásokkal szokás felsorolni az ünneplét érdemeit, különösen, mit tett a közért, hogy aztán kellőképpen kimagasodjék embertársai között. Között és nem fölött. Ő ugyan jogosan többre tartja magát az átlagnál, az erre való megnyilatkozások mégsem jellemzők rá. Járja a maga útját, ami – különösen pályája tekintetében – kacskaringókon keresztül vezetett a mába, amikor egyfajta Tinódi Lantos Sebestyénként vált hősí korok dalnokává. A Szondi György apródjára való utalás sem lenne idegen, de ők – Arany János szerint – ketten voltak.)

Marosi Marossy Endre hadtörténészként kezdte pályafutását, aminek megalapozásához kellő indítékok kaptak Mohács 450. évfordulóján. Részt vett az ottani ásatásokban, közreműködött az emlékpark létesítésében, tarso-lyában sokszáz diafelvétellel. A jelek szerint Mohács öröksége annyira megérintette, hogy ifjú lelkesedéssel elkötelezte magát a „végvári szellemnek”, olyannyira, hogy a Hadtörténe- ti Levéltár után nagy lendülettel vágott neki a várak felkutatásának és megőrköztetésének, ugyancsak fotópuskával felszerelve járta be országhatárokon túl is a színhelyeket. Csakis szakmai tekintélyre és elismerésre méltó, hogy a kétértőtes Magyar Hadtörténetbe ő írta meg a XVI–XVII. század végvári harcainak törté- netét. Ez németül is megjelent Der ungarische Abwehrkampf gegen die Türken 1352-1718. Ein historischer Überblick. In: Abrahamson (Wien, 1983). Szintén németül, önálló kötetben dolgozta fel az osztrák-magyar határvédelem történetét: Burgen im österreichisch-unga-rischen Grenzraum Burgenland Mosaik. Kul-

A fribourgi Salesianumban készült fel a kül- földi magyar szülőgálatra.

Az 1986. szeptember 21-i papszentelés kü- lönleges sajátosságai, hogy Máriacellben, (Mindszentny bíboros sírjának közelében), a nyugati magyar emigráció ószi zárandóklátán, Jung Tamás püspök (Szerbia) a Nagybecskerei Egyházmegye számára, a külföldi magyarok lelkigondozására szentelte pappá Mag. Molnár Ottó '56-os menekült, a gráci magyar katoli- kus közösség tagját.

Az újmiséis első állomáshelye a párizsi Ma- gyar Katolikus Misszió, ahol öt évig volt káplán, majd plébános, 1998-tól franciaországi magyar főlelkész. Onnan is ápolta kapcsolatait Grác- ban a püspökséggel és a magyar közösséggel. Szabadságos programjain, a rokonlátogatáson kívül, magyar és németnyelvű szentmisé- be-mutatósa állt programjában Grácban és Kaiserwaldban. Még franciaországi pályafutása alatt kapta meg a pápai káplán kinevezést.

Amikor Molnár prelátus párizsi küldetésé lejárrt, Egon Kapellári, a graz-seckaui egyhá- zmegye püspöke felajánlotta neki Grácban a kal- varienbergi plébánia vezetését és mint kiderült, a gráci magyar katolikusok anyanyelvi pasz- torációját is. Bücsüt véve a Welsche templom- tól, 2010 januárjától a kálváriai plébánia lett a magyar közösségi élet vallási és kulturális központja. A nagy osztrák plébánia és a kis magyar közösség érkelei között nem volt neki könnyű megtalálni az egyensúlyt. Időbe telt, amíg a lelkes és magyar hívei megismerték és gyengéseikkel együtt elfogadták egymást. Ottó atya a közösség hagyományos programjai- ból magáévá tette a máriacelli Mindszenty-Va- don gyalogos zárandóklatot, az ökenikus és '56-os hagyományokat. A korosodó plébános- lelkes, ha befeléárad kettős hivatása teljesítésé- be, szülőfalujaiban, magyarnadaljai lakhelyén talál pihenőt.

Az évek folyamán mind az egyház, mind pe- dig a magyar közösség életében bekövetkező változások ilyen következtetéseket váltottak ki a jubilánsból: *„Jelen korunk legégetőbb problémája a keresztény hitéletünkkel kapcsolatos közömbösség, a keresztény értékek tudatos el- utasítása és az Egyházat terhelő feljázásokok terjesztése.”* (Életünk, 2020. december)

(cserkésztestvér)

BÉCSI NAPLÓ

Méray Tibor két élete

A 2020. november 12-én elhalálozott Mé- ray Tibor 1924-ben született Budapesten pol- gári családban. 1945-ben, huszonkét évesen, még egyetemi hallgatóként belépett a Magyar Kommunista Pártha – ettől kezdve karrierje gyorsan ívelt felfelé, először a „Csillag” nevű folyóirat szerkesztői posztjáig, majd a Magyar Írók Szövetségének párttitkárságáig. Közben bizonyos (kérdéses hitelei) hírnévre tett szert a koreai háborúról írt vonalas tudósításáért. Nem tudni, ezután Méray még meddig hiitt a marxizmus-leninizmus egyedül üdvözítő volt-ában, mindenesetre 1954 októberében többed magával fellázadt a sztálinizmus ellen, kiállt Nagy Imre miniszterelnök reformprogramja mellett. Emiatt az akkor már Kossuth-díjas új- ságírórt eltávolították, magyarán mondvá kirüg- ták a Szabad Nép pártlap szerkesztőségéből.

Röviddel ezután született meg az új, a kiáb- rándult Méray, akit én már, mint a pártellenzék egyik vezető alakját láttam 1956 júliusában a Petőfi kör emlékezetes sajtóvitáján, ahol önkritikusan beszámolt a cenzúráról, a többi közt elmondva, hogyan kellett még az időjárás-je- lentést is megmahistítani a Rákosi-korszakban. Miután ugyanennek az évnek novemberében Aczél Tamással együtt Jugoszláviába menekült, innen továbbment Párizsba, itt telepedett le, először független íróként, majd a brüsszeli Nagy Imre Intézetben ő lett az intézet három nyelvű folyóiratának egyik szerkesztője. A lapszerkesz- tést 1962-ben a Londonból Párizsba költözött *Irodalmi újság*-nál folytatta, ekkortájt kezdő- dött sűrű levélváltásunk, ugyanis igen gyak- ran küldtem cikket, verset vagy versfordítást a magyar emigráció talán legfontosabb lapjának.

Ezt a második életét Méray Tibor következe- tesen élte végig: úgy döntött, az 1956-os forra- dalom szellemében fogja szerkeszteni a lapot, s ebből jótányít sem engedett, szívósan, fárad- hatatlanul dolgozva a lap fennmaradásáért an- nak kizératkokkal zűsfölt, egyszobás kis párizsi szerkesztőségében. Tette ezt hosszú éveken át, nagyon nehéz anyagi körülmények között. Tü- relmes és többnyire igazságos szerkesztő volt, bár gyakran keményen vitakoztunk, a közös ügy érdekében igyekezve félretenni személyes érdekeinket és hiúságunkat. Az idő minket igazolt: a nyolcvanas években egyre több ma- gyarországi munkatárs jelentkezett a lapnál, eleinte álnéven, később egyre inkább saját név- vel, a lap félig-meddig a demokratikus ellen- zék orgánuma lett. Amikor a rendszerváltás

GÖMÖRI GYÖRGY

SZENTE IMRE

(**Celldömölk|Alsóság, 1922. december 22. – Stockholm, 2020. december 27)**
svédországi ma- gyar költő, műfordító, irodalomtörténész, egye- temi tanár

A budapesti Tudományegyetem bölcsészkarán magyar–latin szakon végzett, majd 1947-ben an- gol–orosz tanári képesítést szerzett. Az államosítá- sá csepei bencésekénél tanított. 1948-tól 1956-ig Celldömölkön volt gimnáziumi tanár. Az 1956-os forradalom után Ausztriába menekült. Bregenzben, majd Hornban középiskolai tanár volt. 1959-ben Svédországban telepedett le. A lundi egyetemen tanult és közben magyar nyelvet tanított. 1967-ben finn-ugor tudományokból doktorált. 1968-ban Finnországba költözött, ahol a finnországi Jyvä- skyla egyetemén (*Jyväskylään Yliopisto*) a magyar nyelv tanára lett, nyelvtörténeti és irodalmi elő- adásokat tartott.

Közben lefordította Szolzsenyicin *A Gulag-sz- getecsoport* című könyvét magyarra, amely lelep- lezte a szovjet rémuralmat. Ebből kifolyólag a Szovjetunió nyomására Finnország megszünt- te egyetemi állását. Ezért 1980-ban családijával visszatért Svédországba. Stockholmban előbb anyanyelvi tanár lett, majd 1983-tól Tanárképző Főiskolán (*Lärarhögskolan i Stockholm*) nyugdí-

jazásáig a magyar anyanyelvi tanárok képzésével foglalkozott.

A svédországi magyarság szellemi életének köz- szeretetének örvendő tagja, hosszú ideig a stock- holmi Magyar Ház életének tevékeny résztvevője volt. Több előadást tartott a Magyar Házban és a tångargårdei cserkész táborokban. Törzsvendége volt a stockholmi Önképzőköz tångargårdei nyári táborainak.

A Kalevala finn eposz ötödik magyar fordító- ja. Verseket latinból, finnől, németből, svédből, oroszból és franciából fordított. Hosszabb ideig a müncheni Nemzetőr és az Új Látóhatár magyar lapok és a Szabad Európa Rádió munkatársa volt.

Írásai még a következők lapokban jelentek meg: Északi Tudósító, (Stockholm); Irodalmi Újság (Pá- rizs); Katolikus Szemle, (Róma); Bécsi Napló, Ma- gyar Házi Híradó, (Stockholm); Híradó, (Stockholm); Szivárvány, (USA); Új Kéve (Svédország). Gyűjte- ményes munkákban: Amíg időnk van, (Oslo-Bécs, 1965); Együtt Európában, antológia, (Oslo-Bécs, 1971); Vándorénekek, antológia, (Budapest, 1981).

Elismerések: Berzsényi-díj (Kaposvár, 2001); Bárczi-harang-díj (Budapest, 2004); Márton Áron-emlékérem (Budapest, 2008).

Összeállította: SZOLLÓSI ANTAL (Stockholm)

Visszapillantás a jövőbe

Németh István (Sárvár, 1945. június 7. – Budapest 2020. december 13.)

A temetési szertartásból ismert, amikor az elhunyt- nak az örök nyugalom mellett azt is kívánják: és az örök világosság fényszekéjéé neki. NÉMETH ISTVAN nyu- galmazott egyetemi tanár halálának napja, december 13. ébresztett erre. Miert ne, ha valaki éppen a fényt hozó Lupa napján hunyja le a örökre a szemét?

Igen, mert kell is a vigasztalódás, kiutkeresés a földi pálya befejezéséek. Hosszú, súlyos betegség után vett búcsút az életől a történész, a 19–20. század történe- nének kutatója, a német-osztrák-magyar kapcsolatok, legfőképpen a közep-európai integrációs tervek szak- értője. Ennek a tárgykörnek szentelte talán főművé-

után Méray megszüntette a lapot, ezekkel a sza- vakkal búcsúzott az olvasóktól: "A harcunkat megharcoltuk". Igaza volt, de még nem tudta, milyen újabb harcokat kell még majd vívnuunk évtizedekkel később 1956 megsemlisítőivel, jól fizetett alkalmi „tűpártos” átfestőivel szemben.

Mint írónak, fennmaradnak a „Tisztító vi- har” című (Aczél Tamással együtt írt) könyvek mellett Nagy Imréről írt könyvei és az a tekin- télyes cikkgyűjtemény, amit 2000-ben adott ki két kötetben, „A párizsi vártn” címmel a ma- rosvásárhelyi Mentor kiadó. Ez tanúsítja, hogy a lapszerkesztés mellett Méraynak maradt ide- je kitűnő elemzéseket írni hol a magyar hely- zetről, hol a kommunista táboron belül zártk el- lenteltékekről, szovjet-kínai vitákról. Engem külön megtestített, amikor ezt a két „örtálló” kötetet nekem ezekkel a szavakkal ajánlot- ta: "Gömöri Györgynek, aki Londonban állt a vártán", jöllehet ebből csak Anglia volt igaz, mert én 1969-től Cambridegen tanítottam, Londonba csak a BBC magyar adásaira jártam föl, igaz, a hetvenes-nyolcvanas években elég gyakran. Különben Tibor, akit hiszem, engem leginkább lengyel szakértőként becsült, nem egyszer a lap címdalán hozta lengyelországi beszámolóimat, illetve lengyel tárgyú politikai vagy irodalomkritikai írásaimat.

Bár ezt más nekrológusok talán megteszik, Méray Tibor összes kitüntetését nem érdemes felsorolni; nem hiszem, hogy különösen büsz- ke lett volna 1953-as Kossuth-díjára, de bizto- san örült annak, hogy Budapest diszpolgárává választotta, hogy a rendszerváltás után ma- gyar Pullitzer-díjat kapott, és annak is, hogy a Francia Köztársaság 1997-ben Becsületrenddel tüntette ki. Utolsó hozzám írt 2007 decembe- rében kelt levelemben még beszámolt moszkvai útjáról: itt két könyve jelent meg és hosszú interjút adott a helyi rádiónak - mulatságos, hogyan ünnepeltek az oroszok egy olyan em-igránszt, aki negyven éven át ádáz ellenségét volt, ami arra mutat, hogy a történelem változ- hat ugyan, de a magyar forradalomnak, Prága 68-as lerohanásának, és a lengyel Szolidaritás- nak, vagyis a szovjet kommunizmusmal való kelet-európai szembenállásnak emléke sokáig él és valószínűleg túl fogja élni Lukasenák és Putyint is. Élete utolsó éveit Méray Tibor hol a szép Pontoise-ban, hol a mozgalmas Párizsban töltötte, hamvait, gondolom, francia földön fogják nyugalomba helyezni.

MARGARETE WAGNER

Báthory Erzsébet irodalmi alakja...

Báthory Erzsébetnek (1560–1614), az úgynevezett „vérgőrfőnök” tulajdonított szörnyűségeit a mai szempontból nehéz történelmileg bizonyítani. Sem a „segítőitől” kínzásuk alatt kicsikart, „vallomások”, sem a bíróság előtt ellene felhozott gyilkosság sorozat vádjai nem tesznek lehetővé egyértelmű bizonyítást vagy egyértelmű felmentést. Az biztos, hogy az ak- kori Magyar Királyság egyik legszebb, legműveltebb és leggazdagabb nemesasszonya volt. Az uralkodó társadalmi viszonyok alapján ítélve jó felesége volt az ünneplét háborús hősnék. II. Nádasdy Ferencnek (1555–1604), az úgynevezett „fekete hercegnek”, aki- nek négy gyermekét szült.

Míg férje hadviselés miatt gyakran távol volt, ő gondosan kezelte annak szétszórtaan elterülő javai- t, férje halála után gazdag és ezért nagyon kelendő özvegyként nem kötött második házasságot, hanem megőrizte függetlenségét és ezáltal gyermekeinek is az örökséget. Anyai szerepében is példaeértékű volt, mivel biztosította, hogy gyermekei házassági kapso- latjai megfelelőek és anyagilag biztosítottak legyenek. Nem engedte, hogy az ellenük felhozott vádak odáig fajuljanak, hogy az örökségük veszélybe kerüljön. A török háborúk és a küszöbön álló vallási háborúk ide- jén, jogilag bizonytalan és férfi-orválti korszakban él- t, védtelen özvegyként, aki a katolikus vallásból át- ért a protestantizmusba – kiváltságos magas státusa ellenére – nem volt mentes az intrikáktól, a rágalmak- tól és a zsarolástól.

Michael Farin összeállításában *A horror hősnő- je, Báthory Erzsébet munkája és élete levelekben, Tanúvallomások és fantázia játékok (1989-ben és még többször)* idézettek, kivonatok, feldolgozások és összefoglalók formájában nagyszámú ismert és isme- retlen hagyományforrást gyűjtött össze és tett hozz- árférhetővé. Ebbe nemcsak a történelem szempontjár- ává választotta, hogy a rendszerváltás után ma- gyar Pullitzer-díjat kapott, és annak is, hogy a Francia Köztársaság 1997-ben Becsületrenddel tüntette ki. Utolsó hozzám írt 2007 decembe- rében kelt levelemben még beszámolt moszkvai útjáról: itt két könyve jelent meg és hosszú interjút adott a helyi rádiónak - mulatságos,

hogy hogyan ünnepeltek az oroszok egy olyan em-igránszt, aki negyven éven át ádáz ellenségét volt, ami arra mutat, hogy a történelem változ- hat ugyan, de a magyar forradalomnak, Prága 68-as lerohanásának, és a lengyel Szolidaritás- nak, vagyis a szovjet kommunizmusmal való kelet-európai szembenállásnak emléke sokáig él és valószínűleg túl fogja élni Lukasenák és Putyint is. Élete utolsó éveit Méray Tibor hol a szép Pontoise-ban, hol a mozgalmas Párizsban töltötte, hamvait, gondolom, francia földön fogják nyugalomba helyezni.

A 20. század második fele óta lavinaszerűen fel- gyorsult a vele összefüggő szövegek születése. Ezek főként azokhoz a filmekhez, hanganyagokhoz és web- naplókhoz kapcsolódnak, amelyekben a hősnő vagy feminista szempontból, vagy pszicho-patológiai szem- pontból szadistaként vagy örökösnek problémákat ho- rozóként, mitológiai szempontból női vámpírként,

Sisi, Ferenczy Ida és a magyar udvartartás

2020. szeptember 17-én Kecskeméten a Cifrapa- lotóban kiállítás nyílt Sisiről, Ferenczy Idáról és a magyar udvartartásról, mely 2021. február 28-ig tekinthető meg.

„Volt Magyarországnak egy áldotti emlékezetű bi- rálynéja, Erzsébet, ki életében védő angyala volt ez országnak, a magyar nemzetnek...”
Jókai Mór emlé- zett e szavakkal Erzsébetre, a magyarok királyánjára.

A tárlat középpontjában Erzsébet királyné Magyar- országhoz, magyarokhoz fűződő viszonya áll, külö- nös tekintettel a keskenyített születési Ferenczy Idára. A kiállítás bemutatja az ún. magyar udvartartás tagja- it, mindennapi életüket Erzsébet királyné környezetében. Szó esik azon magyar kirők tagjairól, akikkel Sisi- nek kapcsolata volt, egészen 1853-tól, amikor Majláth János gróf még Bajorországban magyar történelem- re tanította Ferenc József jegesét, majd a későbbiben Homoky Imre apát, a bécsi *Theresianum* tanára és Falk Miksa író-újságíró-politikus folytatta a királyné oktatását. A magyar udvartartás tagjai közül kiemelt szerepet kapnak az udvarhölgyek, Festetics Máriaótl Sztáray Irmái, illetve megjelenik a tárlatban a főud- varmester, Nopcsa Ferenc is. Különösen izgalmas Ró- nay Jácint, az egykori '48-as forradalmár státusza az udvarnál, hiszen ő Rudolf trónörökös és Mária Valéria főhercegnő nevelője is volt.

Bemutatóra kerül a kiegészítéshez vezető út, ebben Erzsébet királyné is bízalmasa, Ferenczy Ida szerepe – kapcsolatok Deák Ferenccel és Andrássy Gyulával. Kiemelten szerepel az 1867. június 8-i koronázás; a bu- davári Mátyás-templom *Egyházművészeti Gyűjté- ményéből* érkezett műtárgyak, így a díszpárra Erzsébet királyné címerével, Liszt Ferenc Magyar Koronázási Miséjének partitúrája, a korszortörédek Erzsébet ki- rályné menyasszonyi koszorújából, az 1867-es ko- ronázás emlékére a Nagyboldogasszony-templomnak ajándékozott miseruha, gyászmiseruha, amelyek Er- zsébet királyné adományaként kerültek a templomba. Erzsébet királyné Magyarországon elsősorban Gö- döllőn és Budán tartózkodott, a tárlat két középső te- me e helyszínek mindennapjait idézi meg a gödöllői falkavadászattól a budai bálorig. Az udvarhölgy, Festetics Mária grófnő naplójegyzései szemléletes képet adnak a magyar udvartartás itteni életéről. Az ún. **Gödöllő-terem** kiemelendő műtárgyai Franz Horst híres festménye Ferenczy Idáról, illetve a Bozsó Gyű- jteménytől kölcsönzött, a Ferenczy család hagyomá- ból származó ülőarganitúra.

könyvében a „Femme fatale” kulcsszó alatt jelenítik meg, és „az agresszor-áldozatok motívum-sorában [...] gyakran agresszornak (vámpir, boszorkány, pokol angyala) tekintik”.

Elfriede Moser-Rath viszont sokkal pontosabban határozza meg a *Nő* című cikkében a *Mesék Encik- lopédiájában*, ahol Báthory Erzsébet minden más, csak nem mesefigura, de határozottan egyesíti sze- mélyében a meséket és a legendákat. A nők negatív vonásai között szerepel a rosszindulat, az uralm- vágy, a hiúság és a kéjvágy. Mindezek a tulajdon- ságok, az itt tárgyalt szövegben Báthory Erzsébet alakjára illenek.

Nagyon emlékeztet például Hófehérke gonosz és hiú mostohaanyjára, aki mostoha lánya életére tör, mert irigylj szépségét és fiatalságát. Vetélytársának eltávolításával reméli, hogy saját szépségének elve- szett dicsőségét visszaszerezheti. Mesébe illően je- lenik meg végül a szigorú büntetés, a befelezás.

Míg a mesékben a gonoszág gyákran rúttsággal párosul, ez csak egyetlen szövegben jelenik meg, Er- zsébetet túlnyomó részt mint szépséget ábrázolják. Uralomvágya – a mesékben egy korrigálást igénylő rossz női magatartás – az itt bemutatott irodalmi szövegekben is a helyére kerül, titlenségre és passzi- vitásra kényszerítő büntetés formájában. Leggyákrab- ban Erzsébet aktív szexuális vágyait emelik ki, amely a szépség és a fiatalság iránti rögeszméjével párosítva mutatkozik meg. Ez a szempont a mesékben alig, in- kébb csak szatírákban található.

A következő alkalommal részletesen megvizsgál- juk a 19. századi osztrák irodalomban e folyamatosan bővülő szövegek német nyelvű kezdeteit, mégpedig Johann Nepomuk Vogl, Moritz Gans von Lüdassy (Lúdsay), Moritz Bermann és Leopold von Sacher-Ma- schon műveiben.

A teljesség kedvéért röviden meg kell említenünk Ladislaus Pyrker, *Rudolph von Habsburg* című 1825-ben készült verseposztát, amely ennek az iro- dalmi fejlődésnek az elején íródott és már tárgyalta, a verszomjas váruőrnet és gyilkost. *A Schloss Hof*-k- dos őstörténetében bukkannhatunk rá, amely rövid áttekintést ad erről a legendás történelmi alakról, amelyről kiderül, hogy legbőlkapott, de az idegen- forgalomra itt nagyon jó hatással van, akárcsak *Lockenhaus* kastélynál.

Fordította: FETES KATA

Szeretnivaló gyarlóságok

A Romanika Kiadó gondozásában került kiadásra, Kató Zoltán – Mástréti Zoltán álnéven megjelent - el- beszéléseket, tárcanovellákat, karcolatokat tartal- mazó, Óraátállítás című könyve. Az írásokat érdekes mó- don egészítik ki és többletjelentéssel látják el George Georgehe bécsi festőművész-grafikus munkái, melyek letisztult vonalvezetéssé jellemze. Ehhez kapcsolo- m első észrevételeim, mely a könyvben szereplő karakte- rek megformálásának minőségét érinti. Tüpatons, né- hany tipikus jellemzőről felismerhető karakterekkel találkozhatunk, mint a kevés áam annál erőteljesebb vonalakból álló grafikák esetében, melyek számomra karikatúrák. A helyszínek leírása erre rimelően törté- nik, megívna ha az olvasókat egy kissé abszurd világba, ami a valóssággal mégis rokon. Olyan tervek ezek, me- lyekben szinte minden megteríthető, a könyv írása a főköszet emberi gyarlóságainkra irányítja és ha ez néha még szigorúnak is tűnhet, ítéletet nem mond. Elegen- dő ítélet az ellentétes irányú mozgás következménye, miszerint nagy dolgokra törekedve a könyv szereplői kicsinyes dolgokat követnek el. S hogy ő-k-e a vétkesek vagy a körülmenyek? Még igazán haragudni sem lehet rájuk. Olyanok ők, mint akiknek hosszú kóborlásuk után ajót nyit az ember. Tekelőhízi, akikben önma- gunkra ismerünk, és akiknek fiány humorral tel, szórakoztató és elgondolkodtató történeteiben külö- nöző tematikák közepette találhatjuk magunkat. Milyen kutyapulóvert vegyen a gazdi pincskutyájá- nak? Egy gyerek csak hamburgert eszik, mert szűzei az egészséges táplálkozásról nem tudnak meggye- zni, így kissé felreskított a figyelmük gyermekeikről. A frissen felrakott csempé helyett mindig új kell, mert a valóság sehogy sem éri el a katalógus által közve- tített tökéletességet, egy üzlet eladója pedig üzlet sikertelenségéig által okozott kétségbeesésében előb- aranyozott kutyapiszokot, majd egy halott kutyát tesz kirakatba a figyelemfelhívásért, végül mikor ezek sem állítják meg az utca népét, ön maga válik kirakati elemmé, nyákára fűzőtt hurrokkal. Előírád a szék ami tartja, megbillen. Előírádunk mi is. Gyakran annyira, hogy már nézésünkből hiányzik a látás. Javaslom, en- gedjük, hogy Mástréti Zoltán eredeti származású bioló- gus-botanikus, muzeológus, mosogatófűi, műbutoras- ztas, bútorrestaurátor-vállalkozó, templomszobrás és újságíró irányítsa egy kicsit a tekintetünket. Izgalmas mélységekbe érkezünk.

HOLDAS-SZABÓ ZSUZSA

A Seuso-kincs. Pannónia fénye

Állandó kiállítás a Magyar Nemzeti Múzeumban

A római kori 14 ezüstedényből és egy réz- üstből álló lelet feltételezhető tulajdonosáról, Seusórról kapta nevét és több mint kalandos úton-módon került a Magyar Nemzeti Mú- zeumba a 4. század végéről származó, majd az 5. század elején elrejtett kincs. Hasonló rendeltetési leletekből következőve eredeti- leg sokkal találatasabbnak vélhető a jelenleg az 1970-es évek közepén a Balaton közelében fekvő Kőszárhegyen előkerült egytties. Ennek tartozéka lehettek az 1878-ban a későbbi lelő- hely közelében talált ezüstállványi darabjai.

A lelet közben eltűnt, mígnem az 1980-as években bukkantak nyomára a nemzetközi mű- kincskereskedelemben. A magyar állam min- dent elkövetett azért, hogy visszaszárólhassa a külföldre csempészett tárgyakat. A visszajut- tás érdekében folytatott perben ugyanis nem sikerült egyöntetűen tisztázni a tulajdonjog kér- dését, így a magyar állam 2014-ben és 2017-ben két tételben kincs összegeket fizetett az angliai befektetőknak, akik mint felvásárlók tulajdon- jogot formáltak a leletegyüttesre.

A nem teljes készletet bemutató, a leírás sze- rint „*két, ételek tárolására szolgáló nagymé- retű lapos tál, két további tálaló és valószínű- leg disztálként is használt tál, egy mosdóház használt mély tál és két hozzá tartozó, geomet- rikus díszítésű korsó, továbbá egy dioniszos- zai ábrázolásokkal, egy állatalkakkal és egy görög mitológiai ábrázolással díszített korsó alkotja. Két vödör, egy állatszeres téglégek tá- rolására szolgáló doboz, valamint egy amfora is tartozik hozzá. Az ezüstedényeket egy 83 cm átmérőjű és 32,5 cm magas rézüstben rejtették el úgy, hogy a nagy tálakat az üst aljába, lefe- lő fordítva egymásra fektették, majd a kisebb edényeket a teltjükre helyezték”.*

„*A Seuso-kincs azokhoz a kincsekletekhez hasonlítanak, amelyek ünnepi lakomákban hasz- nált étkészlet darabjait, illetve tisztálkodáshoz, szépítkezéshez használt tárgyakat tartalma- znak. Nevét az úgynevezett vadász- vagy Seu- so-tól felíratán megnevezett tulajdonosáról, Seusórról kapta, és a késő császárkori ezüst ötvösművészek kincsekletek között a legérté- kesebbnek számít.”*

Pannóniai származására a lakomát ábrázoló jeleneten olvasható PELSO (Balaton) jelölésből lehet következtetni.

JELEN SZÁMUNK KÉPEI

A Seuso-kincs egyes darabjait ábrázolják. A felvételeket a Magyar Nemzeti Múzeum bocsátotta a Bécsi Napló rendelkezésére. Ismertetését I. fentebb.

A Seuso-kincs – Pannónia fénye 3D vir- tuális kiállítás: seuso3d.mnm.hu tölthető le.

Petőfi Zoltán (1848–1870)

A magyar múltból számos olyan családot lehetne említeni, ahol a fiú hiába próbált hírneves apja nyomdokaiba lépni, a kísérlet kudarcot vallott. Így járt Petőfi Sándor fia, Zoltán is. Poétaként és magánemberként egyaránt „csalódást okozott” kortársainak, az utókor pedig apja örökségének elherdálójaként tartja számon. A nagy magyar költő „méltatlan” utóda 150 évvel ezelőtt hunyt el.

A csecsemő

Petőfi Zoltán 1848. december 15-én született Debrecenben. A költő október óta itt szolgált kiképzőként, ezért várandós feleségét is ide hozatta a fővárosból. A nehéz szülést követően az ifjú apa először halottnak hitte a kicsit, majd tévedését belátva örömben verset írt „Fiam születése” címmel. A gyermek is az ő kívánságára lett Zoltán, bár a fiú később nem egyszer Zsoltként írta alá a nevét. A keresztszülők Arany János és felesége lettek.

A család életkörülményei meglehetősen nehezek voltak. A kisbaba fekhelyeül például két összetolt, szalmából font karosszék szolgált. A költő szeretteit Nagyszalontára akarta vinni Arany Jánosékhoz, de a nagy hideg miatt nem mertek elindulni. Ráadásul 1849 januárjától Petőfi tényleges katonai szolgálatot látott el Bem erdélyi seregében, így Szendrey Júlia magára maradt az újszülöttel. Szerencsére a tábornok futártisztnek nevezte ki, így szolgálati útjai során többször is láthatta családját.

A Debrecenben maradt kismama először Vörösmarttyékkal költözött össze, majd februárban Nagyszalontára utazott Aranyékhoz. Május végén Petőfi értük jött és a felszabadított fővárosba vitte őket. A hadi helyzet romlásával július elején Mezőberénybe, majd onnan Erdélybe menekültek. Petőfi Tordán vált el családjától, majd csatlakozott Bem seregéhez.

A segesvári ütközetet követően Szendrey Júlia hónapokon át kereste férjét, míg fiát egy dajkára, majd az apjára bízta. A korabeli közvélemény sem tekintette Petőfit halottnak, így a súlyos anyagi gondokkal küszködő fiatalasszony részére nem indult közadakozás, mint később Garay János vagy Vörösmarty Mihály

özvegye számára. A magára maradt nő végül 1850 júliusában, még a gyászév letelte előtt újból férjhez ment. Második házasságából további négy gyermeke született, de új családja a kis Zoltánt is befogadta.

A diák

Apjához hasonlóan Zoltán is iskoláról iskolára vándorolt, a tanulmányait pedig szintén az érettségi előtt hagyta abba. Ő is jó eszű, sokat olvasó gyerek volt, akivel a családja ugyancsak nehezen bírt. De a legfőbb gondot a Petőfi név varázsa jelentette, amivel a fiú rendkívüli népszerűsége tett szert. De éppen a hírneve lett a végzete, a rossz társaságba keveredett kamasz korán elkezdett korhelykedni. Tanulmányi eredményei látványosan romlottak, jó néhányszor csak az apjára való tekintettel nem csapták ki az iskolából. Kiemelkedő teljesítményt kizárólag magántanulóként nyújtott, amikor cimborái nem vitték el rossz irányba.

Zoltán 1858-ban kezdte meg tanulmányait a pesti piarista gimnáziumban. A hatodik osztályban megbukott, ezért anyja kivette az iskolából. Mivel nem bírt vele, jobb híján Csákóra küldte a nagybátyjához, Petőfi Istvánhoz, hogy az gazdatisztet faragjon belőle. Zoltán viszont tanulni szeretett volna, ezért vissza akart térni a fővárosba. Terveit a család élesen ellenezte, de komoly viták után a fiú magántanulóként végül befejezhette a hatodik osztályt.

Tanulmányait 1865 őszétől a szarvasi evangélikus gimnáziumban folytatta. Itt is rendkívüli népszerűségnek örvendett, egy kortársa szerint „mindenki kíváncsi volt őt látni. ... Az egész város fel volt villanyozva. Úton-útfélen dicsérték szépségét, ruháját, modorát. De a fiú rövidesen folytatni kezdte a tivornyázást, és mindenét elmulatva komoly adósságot csinalt. A bajból István nagybátyja húzta ki, aki rendezte a tartozásait. Az életmódja miatt a gimnáziumból is ki akarták csapni, ezért Nagykörsőre szökött, és ott fejezte be a hetedik osztályt. A következő tanévet már Szegeden kezdte, ahol minden ment a régiiben. 1867 áprilisában végleg otthagytá az iskolát, és Debrecenbe ment színésznek.

A színész

Zoltán már Szarvason be akart állni egy vándor színtársulatba, de nem vették fel. Debrecenben több sikerrel járt, és az apjára való tekintettel viszonylag magas fizetéssel szerződtek. De csak apróbb szerepeket kapott, mivel Blaha Lujza szerint színésznek „nagyon gyengécske” volt. Ráadásul az életmódja sem változott, a próbákról is sokszor lemaradt. Egy évig Debrecenben, majd vándorszínészként Nagyváradon, Sátoraljaújhelyen és Kecskeméten szerepelt. Az állandó pénzzavarral küzdő fiú újabb és újabb adósságait családtagjai fizették ki, utolsó éveiben pedig a nagypapja tartotta el.

A vég

Mire 1869 nyarán felhagyott a színészettel, addigra már késő volt. Az orvosa tuberkulóziót állapított meg, és a morvaországi Rosenaubba (ma: Rožnov pod Radhoštěm) küldte gyógykezelésre. Az állapota szépen javult, de otthon megint visszaesett a hűvös idő beköszöntével. Ekkor a dél-tiroli Meránba utazott, ahol a kúra ideje alatt Goethe, Schiller és Georges Sand műveit fordította. Ottléte során egy osztrák író, Leopold von Sacher-Masoch rendezett irodalmi estet Petőfi Sándor műveiből. A műsor nagy sikert aratott, Zoltán pedig meghatódva mondott neki köszönetet. Amikor a rokonsága kiderült, a fiú szintén nagy tapst kapott. Az állapota itt is szépen javult, de otthon ismét lumpolni kezdett és visszaesett. Utolsó heteit Pesten töltötte, de a kor legjobb orvosai, Korányi Frigyes vagy Wagner János sem tudtak rajta segíteni. Zoltán 1870. november 5-én hunyt el. Nagypapja ott ült a halálos ágyánál unokája kezét fogva, és a temetését is ő intézte. 1908-ban a holttestét exhumálták, majd az anyjával együtt a Petőfi család közös sírboltjába helyezték. Zoltán után 160, többségében németből és franciából fordított vers és három drámafordítás maradt. Hagyatékát Dolinay Gyula mentette meg az utókor számára.

Az apai „örökség”

Szendrey Júlia második házassága ellenére is gondosan ápolta férje emlékét, ami szerves része volt fia

Műfordító vagyok, mert író lettem

Demény Péter, a marosvásárhelyi Látó irodalmi folyóirat esszérovatának szerkesztője. Költő, író, műfordító. A Bécsi Napló felkérésére, az alábbi témában fogalmazta meg tapasztalatait, adott hangot érzéseinek: „Egy húron pendülünk?” Mennyire adottak a „néplélekben” a magyar és a román irodalmi alkotások oda-vissza áthangolásának, illetve az olvasók ráhangolódásának az előfeltételei? (Szerk.)

Világéletemben a Nyugat volt a mintaképem, a Nyugat szerzői érdekelték a legjobban, és a kortársaik. Alig értettem, és bár most már sokkal többet tudok róluk, még mindig nem értem, hogy lehetek annyira műveltek és értelmesek. A Monarchiában születtek, németül tehát tudniuk kellett, a többi nyelvet azonban ki-ki maga sajátította el, és bár nyilván az akkori neveltetés hozta magával a franciát, angolul és olaszul is tudtak, lásd Babits Dante-fordítását.

Szóval ők akartam lenni. Nem lettem egyik sem: megszámlálhatatlan helyen nem jártam még Európában sem, nemhogy más földrészeken, és az angolon kívül nem beszélek más nyelven.

Valami mégis megmaradt bennem: a törekvés, az érdeklődés, a kíváncsiság. Olvasok angolul, olykor francia honlapokra is elkeveredem, megrendelem vagy körülszaglászom az új könyveket, és időnként lefordítok egy angol verset, sőt, egy darabig írtam is angolul, de csak a Facebookra.

Először tehát – ez persze laboratóriumi megjegyzés, az ember nem sorrendekben él – kilúgoztam magamból az *ellenszenvet*. Ezzel aztán tényleg úgy nőtem fel, mint egy nevelőnővel: aki a magyar-román meccseken a románokkal tartott, azt árulónak neveztük. Megpróbáltam elfogulatlanul tekinteni minden konfliktusra, és a magam szemében is meglátni a szálkát. Hüledvezve figyelem azokat a fordítókat, akik tulajdonképpen nem szeretik azt a kultúrát, amelyből fordítanak. Arra a geológusra emlékeztetnek, aki utálja a föld rétegeit.

Ez természetesen szerzőket jelentett. Az ellenben mindannyiunknak meghatározó élménye lehet, hogy az ember olykor éppen azt találja meg, amit keres. Ha elfogulatlan magyar szerzőket kerestem, Berzsenyitől Adyig és Esterházyig sokakban bízhattam. Fokozatosan más lettem, mint az a meccs közben árulózó, akinek indultam. S az elfogulatlanok pandant-jait is megtaláltam Caragialében vagy Lucian Boiában.

Azután elkezdtem *halmozni*. Caragialéről már az iskolában hallottam; de hogy mi minden volt ez az ember és író, azt az idők folyamán raktam össze magamban. Az akkori román vezetéség vidéki

megjegyzéseit arról, hogy szeretnie kellene a nemzetét, nem kifiguráznia azt a tényt, hogy valósággal megfosztotta a nagyobbik fiát egy örökségtől, zavaros és olykor aljas nőügyeit – ezt mind később, a magamon végzett asztalosmunkának köszönhetően tudtam meg. Elmélyültem és elmélyedtem, már nem úgy jártam a román kultúrában, mint egy idegen, bár még nem voltam otthon.

Harmadszor: írni kezdtem románul. Egyszerre román versek jelentek meg a papírjaim között vagy a számítógépemen, s hirtelen még egy *Képmutatók kézikönyve* című kötetet is megjelentettem. Azért fogalmazok így, mert magamat is megleptem vele, de Caragiale nyelvén kívül egyszerűen nem tudtam volna megírni.

Elindultam a román szocializáció útján. Addig tipikus erdélyi magyar voltam, aki tud kenyeret venni a boltban, de nem sörözik a románokkal, még kevésbé jár össze velük rendszeresen. Hűsz éve már az vagyok, akinek román barátai vannak, aki közöttük próbál helyesen egyeztetni, aki keresi a megfelelő szót, és akitől nem azt várják el, hogy helyesen beszéljen, csak azt, hogy a barátjuk legyen.

Közben néha célzott hosszútávfutónak is kellett lennem. Ștefan Bănulescu regényét, *A milliomos könyvét*, még egyetemista koromban szerettem meg, „milliószor” újraolvastam, amíg 2011-ben sikerült lefordítanom és megjelentetnem. Hűsz évig egyfolytában foglalkoztam vele, még ha nem is kizárólag. Ebben különbözöm azoktól, akik megrendelésre fordítanak.

Aztán elérkezett az újságcikkek és blogok ideje is. Addig egzisztáltam, amíg az *Observator cultural* és az *Adevărul* is felkért, hogy írjak neki-bele. A hozzászólások egy része a vadrománoktól, másik része a vadmagyaroktól ered – a higgadtak a törpe kisebbség.

2015-ben, a Magyar Újságírók Romániai Egyesülete Pro Amicitia-díjának kiosztásakor Balla Zsófia *Úszik a földben egy ember* című versét idéztem. „Az égből falapáttal / szórják a földet, nézik.” Gyakran érzem így magam közvetítőként.

Ha magamról beszélek, a „fordító” szót ezzel kell

kiegészítenem. Angolra, franciára, németre könnyű fordítani, hiszen az ember szinte csak a kultúrában van, acsarkodások nélkül. Én egy aláaknázott területen sétálok végig minden nap, és sokan mutatják meg előzékenyen, hogy hol vannak az aknák, invitálnak lelkesen, lépjek rájuk nyugodtan. Az a jó ebben, hogy a való életben vagyok. Egyegy fordító bizonyára sokáig vár, hogy kedvenc szerzőjét megismerhesse, vagy küszködik, hogy megértsen egy klasszikust. Nekem csak ki kell mennem az utcára, máris értek mindent. De naponta ki kell mennem, másképp nem működik.

Azért meséltem el a történetemet, mert azt hiszem, a néplélek folyamatosan fortyogó, mozgó, alakuló valami: entitás, anyag, szellem, amely nem független attól, hogy ki mit kezd magával. A magam „egyedüli” módján én is formálok ezt az entitást, egy morzsányival hozzájárulok a milyenségéhez.

Még inkább így áll a dolog a ráhangolódással: élen járó ráhangolóknak kell lennünk, nekünk, fordítóknak, ha már rólunk esik szó, bár mondtam már, hogy én a Babits- vagy Radnóti-féle fordítót szeretem, aki jelentős gondolkodó és költő is egyben. Ha folyton a tömeg dallamát fújuk, akkor semmi értelme a munkásságunknak, sőt, a létezésünknek egyáltalán. Nem úgy kell érzékelőnek lennünk, hogy az általános hangulatot érzékeljük: arra ott vannak a műsorvezetők, a publicisták és a politikusok. Nekünk a mélyben levő aranyat kell megéreznünk és felszínre hoznunk, azt, amelyről a „néplélek” nem is tud, vagy csak halott róla valamikor.

Minden elefántcsonttorony-vád ellenére Babits írt esszét és verset a háború, az embertelenség, az ostobaság ellen, a „nínivei hatalmak” cinizmusáról. Nem azért kell máshol lennünk, hogy kikerüljünk az életből, hanem hogy az *igazi élet* szereplőivé váljunk, hogy meghalljuk azokat a hangokat, melyeket különben nem hallanánk.

De abbahagyom, hiszen szövegem kezd esszéből mozgalmi indulóvá válni. Mint Kundera mondja egy zsidó közmondás nyomán, Isten nevet, amikor látja, hogy gondolkodom.

DEMÉNY PÉTER

Készült
a Magyar Kormány
támogatásával

MINISZTERELNÖKSÉG
NEMZETPOLITIKAI ÁLLAMTITKÁRSÁG

BETHLEN GÁBOR
Alap

Gefördert aus den Mitteln der Volksgruppenförderung des Bundeskanzleramtes

neveltetésének. Az özvegy külön hangsúlyozta számára, hogy „egyetlen örökségedül nem bírsz tőlük egyebet, csak nevedet: de azt ne feledd el soha, hogy e név: Petőfi!” De éppen ez lett a végzete is, hiszen a közvélemény történelmi tetteket és kiváló műveket várt tőle. A kiegyezni készülő Magyarországon azonban már nem volt lehetőség újabb forradalomra vagy szabadságharcra, és a fiú költőként sem tudott apja nyomdokaiba lépni. A megváltozott helyzetben így Zoltánnak maradt az örökölt név és a céltalan sodródás. Apja versének, a „Szabadság, szerelem”-nek a parafrázisa, „Leányt az ölembe, Serleget a kezembe, E kettő kell nekem, E kettő az életem” pedig ugyancsak jól mutatja a kettejük élete közötti különbséget.

VESZTRÓCZY ZSOLT

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelézési cím: A-1011 Wien, Postfach 358.

Web: www.kozpontiszovetseg.at

www.becsinaplo.eu

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger:

Zentralverband Ungarischer Vereine u.

Organisationen in Österreich.

A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/1/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Bodó Barna (Temesvár), Bodzsóni István (Szabadka), Csáky Pál (Pozsony), Czellar Judit (Genf), Duray Miklós (Pozsony), Gömöri György (London), Kovács István (Budapest), Kovátsné Németh Mária (Győr), Kő András (Budapest), T. Kovács Péter (Budapest), K.Lengyel Zsolt (München), Papp László (New York), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Mátyás (London), Szakály Sándor (Budapest), Varga Sándor (Pozsony), Zakar Péter (Szeged).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Fetes Kata, Kántás János, Kató Zoltán, Martos Péter, Radics Éva, Veit Zita

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

MUNKATÁRSÁK:

Ádám Ágnes (Bécs/Budapest), Birtalan Iván (Bécs/Budapest), Fehér Márta (Szabadka), Fried István (Budapest), Holdasi-Szabó Zsuzsa (Bécs), Nagymihály Zoltán (Budapest), Paládi Renáta (Ungvár), Reményi György (Grenoble), Rumpler Diána (Bécs), Szentpétery Miklós (Bécs), Varga Gabriella (Budapest), Margarete Wagner (Bécs)

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21.

IBAN: AT57201110000446793 • BIC: GIBAATWW

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 18,- Euro, Magyarországon 4500,- Ft, Nyugat-Európában 22,- Euro, vagy annak megfelelő összeg, tengerentúl 25,- Euronak megfelelő összeg, Szerbiában: 1000 dinár, Szlovákiában egyes számok eladási ára: 1,50 Euro.

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Andrew ReKay, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

E-mail, az újság számára: BecsiNaplo@yahoo.com
Bankátutalás: Hungarian Freedom Fighters Inc. San Francisco Area Chapter, 3996 Oakmore Rd. Oakland, CA 94602-1856

Angliában: Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Kónya Melinda. Boerhaaveplein 124. 2343 LX Oegstgeest, 00-31-71-5154287.

E-mail: melindakonya@hetnet.nl

Kanadában: Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotrade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: Dr. Klement Kornél, BUOD, Ringstrasse 16, D-63128 Dietzenbach

Svájcban: Ria Meszlényi, Laufenstrasse 41, CH-4053 Basel, e-mail: ria.meszlényi@gmail.com, Tel.: 061 331 11 38, Mobil: 076 468 05 20 – PostFinance,

Mária Balla Meszlényi, Konto-Nr.: 15-508825-5, IBAN: CH89 0900 0000 1550 8825 5, BIC POFICHBEXXX

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. PlusGiro Nr.: 756987-4.

Szerbiában: Fehér Márta, 24000 Szabadka, Jókai Mór 119. Bankszámla: RS35285223604000354839

e-mail: fharmarta@gmail.com

Szlovákiában: Benyák Mária,

e-mail: maribenyak@gmail.com

Bankszámla: SK6709000000000170127485

Névvel vagy betűjellel megjelent cikkekért szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Druck: Monocopy Nyomda

H-9200 Mosonmagyaróvár, Juhar u. 16.